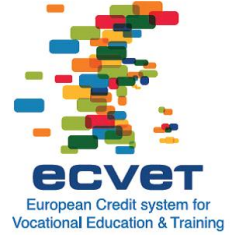

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ
(Ι.Κ.Υ.)

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

**ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ, ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (ECVET)**

Συντονισμός:

Δρ. Ειρήνη Ντρούτσα (Ι.Κ.Υ)

Συγγραφή & επιμέλεια:

Γιώργος Κ. Ζαρίφης (Α.Π.Θ)

Νίκος Φωτόπουλος (Παν. Δυτ. Μακεδονίας & ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ)

Αγγελική Αθανασούλη (Εμπειρογνώμονας)

**ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΑΝΑΠΤΥΧΘΕΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ (ECVET)**

Πρώτο στάδιο εργασίας: Δομή της αναφοράς

ΣΤΟΧΟΣ: Ο στόχος της εθνικής αναφοράς είναι να προβάλλει το βαθμό ανάπτυξης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) στη χώρα την τελευταία διετία, εστιάζοντας τόσο στην ισχύουσα πολιτική και το νομοθετικό πλαίσιο, όσο και σε εκείνες τις πρωτοβουλίες οι οποίες αφορούν στην ανάπτυξη και εφαρμογή του συστήματος πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (αρχική και συνεχιζόμενη) στην Ελλάδα.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ: Προκύπτουν από τη μέχρι σήμερα εμπειρία στην προσαρμογή του εθνικού πλαισίου ανάπτυξης της ΕΕΚ με το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό με έμφαση στο ECVET.

Περίληψη

Εισαγωγή: Ευρωπαϊκές πολιτικές ΕΕΚ και το πλαίσιο λειτουργίας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα

Κεφάλαιο 1. Θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο, σχετική νομοθεσία

Κεφάλαιο 2. Δομές παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Κεφάλαιο 3. Εθνικό πλαίσιο προσόντων και διασφάλιση ποιότητας στην ΕΕΚ

Κεφάλαιο 4. Πλαίσιο στρατηγικού σχεδιασμού και ετοιμότητα υλοποίησης του ECVET

Βιβλιογραφία-Πηγές

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	6
Εισαγωγή: Ευρωπαϊκές πολιτικές ΕΕΚ και το πλαίσιο λειτουργίας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα.....	7
Θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο, σχετική νομοθεσία	10
Δομές παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.....	20
Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ) και διασφάλιση ποιότητας στην ΕΕΚ: Ο ρόλος των μαθησιακών αποτελεσμάτων στη διαμόρφωση του ΕΠΠ και στην διαμόρφωση προγραμμάτων σπουδών ΕΕΚ που διασφαλίζουν την ποιότητα.....	26
Πλαίσιο στρατηγικού σχεδιασμού και ετοιμότητα υλοποίησης του ECVET	33
Βιβλιογραφία-Πηγές.....	44

Περίληψη

Η ανάπτυξη του ECVET αποτελεί σημαντικό ζήτημα για την ελληνική πραγματικότητα τη στιγμή που κατά κοινή ομολογία παρατηρείται μια αξιοσημείωτη καθυστέρηση σε θέματα εκσυγχρονισμού και εμπέδωσης ανάλογων εργαλείων καινοτομίας και προσαρμογής στο ευρωπαϊκό κεκτημένο. Επιπροσθέτως, η υλοποίηση μιας τέτοιας θεσμικής αναπροσαρμογής και μεταρρυθμιστικής ατζέντας δεν μπορεί να αποτελεί μονομερώς μέλημα μιας κλειστής ομάδας εμπειρογνομόνων ή ενός στεγανοποιημένου δικτύου οργανισμών και φορέων της επίσημης κεντρικής γραφειοκρατικής δομής. Προϋποθέτει την πλατιά και διευρυμένη πολιτική και κοινωνική συναίνεση αφού το εν λόγω “έργο” δεν αποτελεί ένα τεχνικής και μόνο φύσης ζήτημα. Αντίθετα εδράζεται στην κοινά αποδεκτή και οριζόντια πολιτική πεποίθηση, πως η Ενωμένη Ευρώπη στη βάση των συντεταγμένων που έθεσε η Συνθήκη της Λισαβόνας το 2000, θα μπορέσει να καταστεί στο μέλλον η πιο ανταγωνιστική οικονομία της παγκόσμιας αγοράς εργασίας, με όχημα τη γνώση και τη μάθηση (*based knowledge society*).

Εν κατακλείδι, η αξία του εγχειρήματος, αναφορικά προς την εφαρμογή ενός εργαλείου εκπαιδευτικής πολιτικής όπως το ECVET, αποτελεί μείζον ζήτημα για τα ελληνικά δεδομένα τη στιγμή που η χώρα οφείλει να αποβάλει την εσωστρέφεια και να καταστεί αρωγός σε δομικά θέματα όπως:

- ο εκσυγχρονισμός και η αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών της πολιτικών,
- η ενίσχυση της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την απασχόληση,
- η δημιουργία ενός ισχυρού και αξιόπιστου Εθνικού πλαισίου Προσόντων το οποίο να συναρτάται με το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό
- η ενίσχυση των κοινωνικά ασθενέστερων και η άμβλυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων
- η προώθηση και η εφαρμογή όλων εκείνων των εργαλείων που καλλιεργούν τη διαμόρφωση μιας κοινής γλώσσας στο χώρο των προσόντων με στόχο την ενίσχυση της κινητικότητας και της επικοινωνίας
- η ενίσχυση της ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής
- η αναγνώριση της μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης και η σύνδεσή της με το σύστημα της τυπικής εκπαίδευσης
- η περιστολή των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού στην απασχόληση, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση
- τη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών εκπαίδευσης και κατάρτισης
- η μείωση της ανεργίας των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Η ανάπτυξη της Ευρώπης μέχρι το 2010 σε μια δυναμική, υψηλά ανταγωνιστική βασισμένη στην γνώση οικονομία, αποτέλεσε το βασικό σκοπό της συνθήκης που υπεγράφη το Μάρτιο του 2000 στη Λισσαβόνα από τους αρχηγούς των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανάπτυξη ενός υψηλής ποιότητας συστήματος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης αναγνωρίστηκε ως μία κρίσιμη συνιστώσα της στρατηγικής αυτής. Στην κατεύθυνση αυτή η βελτίωση της γνώσης και των προσόντων ανθρώπινου δυναμικού της ΕΕ θεωρήθηκε από τις κυβερνήσεις όλων των κρατών – μελών ως παράγοντας εξαιρετικού ενδιαφέροντος όχι μόνο για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης αλλά και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, της απασχολησιμότητας και κινητικότητας των εργαζομένων της. Αν η Συνθήκη της Λισσαβόνας έθεσε το προφίλ/ταυτότητα ενός συστήματος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης το οποίο απαντά στις απαιτήσεις της νέας εποχής, οι επακόλουθες Διακηρύξεις της Μπολόνια και της Κοπεγχάγης το 2002, δεσμεύτηκαν για την προώθηση των στόχων αυτών στους τομείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αντίστοιχα.

Στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, η Διακήρυξη της Κοπεγχάγης διαμόρφωσε το πολιτικό πλαίσιο ενίσχυσης της Ευρωπαϊκής συνεργασίας για την προώθηση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, της διαφάνειας και της αναγνώρισης των προσόντων και των τίτλων σπουδών, προϋποθέσεις απαραίτητες, όπως αναφέρεται, για την αύξηση της κινητικότητας των σπουδαστών και των εργαζομένων στον Ευρωπαϊκό χώρο. Εξειδικεύοντας περισσότερο, οι στόχοι της Διακήρυξης επικεντρώνονται στην ανάπτυξη κοινών συστημάτων

- μεταφοράς και αναγνώρισης των χορηγούμενων τίτλων
- διασφάλισης ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης
- αποτίμηση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης και τέλος
- μεταφοράς πιστωτικών μονάδων στο πλαίσιο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Για την προώθηση των παραπάνω δράσεων - που μπορεί να ενταχθούν σε ένα γενικότερο πλαίσιο διευκόλυνσης της δια βίου μάθησης – η εντατική διακρατική/διακυβερνητική συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη ενός ευρέως φάσματος μηχανισμών και εργαλείων (Σταύρου, 2010) τα οποία οριοθετούν ένα πραγματικό ευρωπαϊκό πεδίο στο ζήτημα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στόχος τους, όπως χαρακτηριστικά διατυπώνεται, είναι η ‘άρση’ των γεωγραφικών, κλαδικών και θεσμικών εμποδίων στην εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση.

Στην κατεύθυνση αυτή αναφέρουμε ως σημαντικότερα εργαλεία

- **την ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων/ΕΠΠ** καθώς και τη σύσταση (23 Απριλίου του 2008) της ΕΕ προς τα κράτη μέλη να συσχετίσουν τα συστήματα απόκτησης προσόντων (qualifications) με το ΕΠΠ μέχρι το τέλος του 2010 αλλά και να αναπτύξουν εθνικά πλαίσια προσόντων σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική τους νομοθεσία και πρακτική

- **την προώθηση ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων (ECVET)** με στόχο μέχρι το τέλος του 2012 (Σύσταση της 18 Ιουνίου 2009) όλοι οι τίτλοι επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που χορηγούνται στο πλαίσιο της ΕΕ να ενσωματώσουν τις βασικές αρχές και έννοιες του ευρωπαϊκού συστήματος
- **την καθιέρωση της προσέγγισης των μαθησιακών αποτελεσμάτων, οριζόμενα ως 'δηλώσεις' του τι ένας εκπαιδευόμενος πρέπει να γνωρίζει, να κατανοεί και να είναι ικανός να κάνει μετά την ολοκλήρωση μιας μαθησιακής διαδικασίας,** ως τον κοινό παρανομαστή των παραπάνω εργαλείων, για την ενίσχυση της διαφάνειας, αναγνώρισης και συγκρισιμότητας των προσόντων μεταξύ διαφορετικών κρατών αλλά και διαφορετικών επιπέδων.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι μολονότι το ΕΠΠ και το ECVET φαίνεται να μοιράζονται παρόμοιες αρχές και βασικούς στόχους μπορεί ταυτόχρονα να παίξουν ένα διαφορετικό ρόλο σε σχέση με την ευελιξία και την αντιστοιχία των εκπαιδευτικών συστημάτων, τη δημιουργία κινήτρου στους εκπαιδευόμενους, τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Ενώ ο κύριος στόχος του ΕΠΠ - στο πλαίσιο ενίσχυσης της κινητικότητας - είναι η ενίσχυση της διαφάνειας και συγκρισιμότητας των αποκτηθέντων προσόντων (portability), το ECVET στην προσπάθεια ενός ατόμου να αποκτήσει ένα τίτλο σπουδών, διευκολύνει την μεταφορά (transferability), διαπερατότητα (permeability) και αναγνώριση προσόντων τόσο μεταξύ εκπαιδευτικών συστημάτων διαφορετικών χωρών όσο και μεταξύ διαφορετικών εκπαιδευτικών συστημάτων της ίδιας χώρας.

Ήδη πολλές χώρες βρίσκονται σε αναζήτηση τρόπων και μεθόδων (π.χ. projects και πρωτοβουλίες σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο, μελέτες βιωσιμότητας, πιλοτικές εφαρμογές με συγκεκριμένους τίτλους, τροποποίηση νομοθετικού πλαισίου) ένταξης διαδικασιών μεταφοράς πιστωτικών μονάδων μέσα στα Εθνικά τους Πλαίσια.

Το Βέλγιο, η Δανία, η Σουηδία, η Ισπανία, η Σκωτία έχουν ήδη αναπτύξει αντίστοιχα συστήματα. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου όπου η πρόσφατη αναθεώρηση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων της χώρας αποδίδεται κατά κύριο λόγο στην 'ενίσχυση της δυνατότητας μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων ώστε να ανταποκρίνεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις προσδοκίες όλων των ενδιαφερομένων μερών στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης' (CEDEFOP, 2010).

Η δημιουργία και η εφαρμογή του ECVET στην ελληνική πραγματικότητα, αποτελεί ένα υψηλής στρατηγικής αξίας ζήτημα σε μία περίοδο που κατά κοινή ομολογία η ανάγκη για τον επαναπροσδιορισμό και την επιβεβαίωση του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της χώρας είναι αναγκαία περισσότερο από ποτέ.

Είναι σαφές ότι το ECVET δεν αποτελεί ένα αυτόνομο ή αυθύπαρκτο εργαλείο εκπαιδευτικής πολιτικής το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί μονομερώς για την προσαρμογή των εθνικών συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αντίθετα, το εν λόγω εργαλείο, εντάσσεται σε μια δομημένη ενότητα πολιτικών και πρακτικών οι οποίες εφαρμόζονται προκειμένου να ενισχύσουν τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου δράσης στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Με δεδομένο το κεκτημένο ότι η Ε.Ε δεν παρεμβαίνει ευθέως στο εσωτερικό των Εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με τρόπο που να επιβάλει περιοριστικά και αυταρχικά την εφαρμογή μέτρων εκπαιδευτικής πολιτικής, οι δυνατότητες και προοπτικές εσωτερίκευσης και ανάπτυξης των γενικών οδηγιών σχετικά με τα κοινά εργαλεία επαφίενται στη διακριτική ευχέρεια του κάθε κράτους - μέλους. Είναι ευνόητο λοιπόν ότι στο πλαίσιο της πρακτικής της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού (OMC), τα κράτη-μέλη διαθέτουν όλη τη σχετική εκείνη αυτονομία που απαιτείται για την ανάπτυξη των διαδικασιών εκείνων που είναι αναγκαίες για την ευδοκίμηση ενεργητικών πολιτικών προς την πορεία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ειδικότερα λοιπόν, το ECVET αποτελεί το Ευρωπαϊκό εκείνο εργαλείο το οποίο θα συμβάλλει :

- στην ενίσχυση της κινητικότητας στο χώρο της εργασίας
- στην αξιολογική αποτίμηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων τα οποία προέρχονται από το χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης κατάρτισης αλλά και ευρύτερα από το πεδίο της μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης
- στη διαφάνεια, την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των παραγόμενων αποτελεσμάτων στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης- κατάρτισης
- στη μεταφορά πιστωτικών μονάδων (οι οποίες πιστοποιούν την επαγγελματική επάρκεια των εργαζομένων) από το ένα εκπαιδευτικό και εργασιακό πλαίσιο στο άλλο, τόσο σε επίπεδο εθνικό όσο και σε Ευρωπαϊκό
- στην ενίσχυση των εργαζομένων που επιθυμούν να μεταφέρουν πιστοποιημένα και έγκριτα την εμπειρία και την επάρκειά τους μέσα στο ευρωπαϊκό χάρτη της σύγχρονης αγοράς εργασίας.

Κεφάλαιο 1^ο

Θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο, σχετική νομοθεσία

1.1. Νομοθετικό πλαίσιο

Είναι αξιοσημείωτο ότι στην ελληνική πραγματικότητα τις δυο τελευταίες δεκαετίες έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικά βήματα στο χώρο της δια βίου μάθησης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Ειδικότερα την περίοδο από το 2000 και μετά, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση το οποίο εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ενέταξε στο εσωτερικό του το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (2000-2006) το οποίο αναμορφώθηκε ύστερα από συμφωνία που επήλθε ανάμεσα στις αρμόδιες Εθνικές Αρχές και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Την περίοδο αυτή δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στις πολιτικές για την απασχόληση και τη σύνδεσή τους με την επαγγελματική κατάρτιση, εγχείρημα το οποίο εντάχθηκε στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Σημαντικό επίσης βήμα αποτέλεσαν:

α) το Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» 2007-2013 το οποίο στοχεύει στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας ως μοχλού δύναμης για την ανάπτυξη και τη θωράκιση τα κοινωνικής συνοχής

β) το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2008-2010 του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών που επίσης έθεσαν ως προτεραιότητες την αποτελεσματικότερη λειτουργία της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, τη σύνδεσή της με την απασχόληση, τη μείωση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι σημαντικότερες νομοθετικές παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση την τελευταία δεκαετία περιλαμβάνονται στα εξής νομοθετήματα.

Ειδικότερα:

- ο Ν. 3191 (ΦΕΚ 258/7.11.03) σχετικά με το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση
- ο Ν. 3369 (ΦΕΚ 171/6.7.05) για τη Συστηματοποίηση της Δια βίου Μάθησης
- ο Ν. 3879 (ΦΕΚ 163 21.9.10) Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις

Με το Ν. 3191 (ΦΕΚ258/7.11.03) θεσμοθετείται το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής εκπαίδευσης της κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α) σε μια προσπάθεια να μεθοδευτεί η ενοποίηση διαφορετικών συστημάτων τα οποία εποπτεύονται από διαφορετικά Υπουργεία (Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Γεωργίας, Εμπορικής Ναυτιλίας, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Γεωργίας).

Με τον εν λόγω νόμο προσδιορίζονται 6 συγκεκριμένα Συστήματα:

- Σύστημα Έρευνας των Αναγκών της Αγοράς εργασίας

- Σύστημα της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
- Σύστημα Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης
- Σύστημα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης
- Σύστημα Πιστοποίησης της Επαγγελματικής Κατάρτισης και των Επαγγελματικών προσόντων
- Σύστημα Συμβουλευτικής, Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας

Με το Ν. 3369 (ΦΕΚ 171/6.7.05) για τη *Συστηματοποίηση της Δια βίου Μάθησης*, ο οποίος συμπληρώνει κενά και επαναπροσδιορίζει διατάξεις του Ν.2009/12.2.1992 (ΦΕΚ18/Β/14.2.1992) *Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης*, επιχειρείται η οριοθέτηση του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και ο ΟΕΕΚ ως αρμόδιος φορέας του Υπουργείου Παιδείας μέσω των ΙΕΚ γίνεται ο βασικός εποπτεύων του πεδίου οργανισμός.

Επιπροσθέτως με το ίδιο νομοσχέδιο διέπεται και το Σύστημα της Συνεχιζόμενης επαγγελματικής Κατάρτισης όπου το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας μέσω του εποπτευόμενου Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Κατάρτισης αποτελεί τον αρμόδιο φορέα για τη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτισης μέσω των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) καθώς και για την πιστοποίηση των επαγγελματικών περιγραμμάτων.

Με το ίδιο νομοσχέδιο ακόμα καθορίζονται:

- οι φορείς παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης
- ο διαχωρισμός των προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης και δια βίου κατάρτισης (αρχικής & συνεχιζόμενης)
- οι διαδικασίες αξιολόγησης και πιστοποίησης προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Με το Ν.3699/2008 συστήνεται η Εθνική Επιτροπή Δια Βίου Μάθησης υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Δια βίου Μάθησης η οποία είναι αρμόδια για το συντονισμό των φορέων παροχής προγραμμάτων δια βίου μάθησης, για την αξιολόγηση και τη διάγνωση αναγκών, για τη διασύνδεση των φορέων δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης με το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης της Κατάρτισης με την Απασχόληση. Στην Εθνική Επιτροπή για τη Δ.Β.Μ μάθηση συμμετέχουν εκτός από τους γ.γ των Υπουργείων και τους εκπροσώπους των Δημόσιων οργανισμών, οι εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων, των ΑΕΙ και των ΤΕΙ, των Δήμων και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Με το Ν. 3879 (ΦΕΚ 163 21.9.10) *Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λυπές διατάξεις* αναγνωρίζονται στοιχεία όπως ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της δια βίου μάθησης, το ολιστικό της περιεχόμενο, ο καθολικός (και εθελοντικός) της χαρακτήρας. Επιπλέον:

- εισάγεται η έννοια του δικτύου δια βίου μάθησης, (συνδέονται και γεφυρώνονται θεσμοί, φορείς και διαδικασίες σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο).
- εγκαινιάζεται η πολιτική της αποκέντρωσης, αφού μέρος της δια βίου μάθησης περνάει στις περιφέρειες και τους δήμους
- συνδέεται η χρηματοδότηση των προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης με την εκπαιδευτική τους αξιολόγηση, την κοινωνική και εκπαιδευτική τους

αποτελεσματικότητα.

- προωθείται η δημιουργία Εθνικού Πλαισίου Προσόντων το οποίο θα συναρτάται με το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό, (θεσπίζεται και κατοχυρώνεται θεσμικά η πιστοποίηση προσόντων καθώς και η σύνδεσή της με τη δια βίου μάθηση).
- εγκαινιάζεται σπερματικά η διασύνδεση μη τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης Ειδικότερα όμως σε σχέση με την εθνική πολιτική για τα προσόντα ο Ν. 3879 (ΦΕΚ 163 21.9.10) μέσω του ΕΟΠΠΕΠ αποσκοπεί:
 - στη δημιουργία και ανάπτυξη του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων και την αντιστοίχηση του με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων
 - την αντιστοίχηση των προσόντων που αποκτώνται μέσω της τυπικής εκπαίδευσης, της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης στα επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων
 - στη δημιουργία κλαδικών περιγραφικών δεικτών σε μορφή γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που αντιστοιχούν στα επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων
 - στην πιστοποίηση των εκροών της μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης και ειδικότερα:
 - την ανάπτυξη συστήματος αναγνώρισης και πιστοποίησης των προσόντων που αποκτώνται μέσω της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης,
 - την πιστοποίηση των προσόντων αυτών και την αντιστοίχισή τους στα πλαίσια του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων
 - την αδειοδότηση και τον έλεγχο λειτουργίας φορέων πιστοποίησης των προσόντων που αποκτώνται μέσω της μη τυπικής εκπαίδευσης και της άτυπης μάθησης
 - την ανάπτυξη και εφαρμογή συστήματος μεταφοράς πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση
 - τη διασφάλιση της ποιότητας της μη τυπικής εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τους λοιπούς αρμόδιους φορείς
 - την εισήγηση του καθορισμού των επαγγελματικών δικαιωμάτων των κατόχων προσόντων που αποκτώνται στο πλαίσιο της Διά Βίου Μάθησης, πλην της ανώτατης εκπαίδευσης
 - την αντιστοίχηση στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων διεθνών κλαδικών προσόντων
 - την αναγνώριση της ισοτιμίας εκπαιδευτικών τίτλων της αλλοδαπής με εξαίρεση αυτών της ανώτατης εκπαίδευσης.

Στην προέκταση των νομοσχεδίων αυτών αξίζει να παραθέσουμε μια σειρά από κοινές υπουργικές αποφάσεις οι οποίες έχουν υπογραφεί από τους αντίστοιχους υπουργούς Απασχόλησης και Κοινωνικής προστασίας και τον Υπουργό οικονομίας και οικονομικών, με θέμα την ενίσχυση και την προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης και της σύνδεσής της με την απασχόληση.

Ειδικότερα:

- Κ.Υ.Α 110327/21/2/2005 (Φ.Ε.Κ 320/21/2/2005) για το Σύστημα Πιστοποίησης των ΚΕΚ
- Κ.Υ.Α 110328/14.2.2005 (Φ.Ε.Κ 231/21.2.2005) για το Σύστημα Πιστοποίησης,

- παρακολούθησης και αξιολόγησης Εξειδικευμένων Κέντρων για την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη των ΑΜΕΑ και εξειδικευμένων Κέντρων για άτομα υπό απεξάρτηση ή απεξαρτημένα άτομα
- Κ.Υ.Α 111384/13/5/2003 (Φ.Ε.Κ 616/Β/19.5.2003) για το Σύστημα παρακολούθησης και Αξιολόγησης των ΚΕΚ
 - Κ.Υ.Α 112281/31.8.2006 (Φ.Ε.Κ 1095/Β/10.8.2006) για το Ενιαίο Σύστημα Διαχείρισης, Αξιολόγησης, Παρακολούθησης και Ελέγχου των Ενεργειών Επαγγελματικής Κατάρτισης συγχρηματοδοτούμενων από το Ε.Κ.Τ στο πλαίσιο του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (2000-2006 για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που εμπεριέχουν δράσεις Κατάρτισης
 - Κ.Υ.Α 113613/9.11.2006 (Φ.Ε.Κ 1700Β/21.11.2006) για το Σύστημα Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων
 - Κ.Υ.Α 113709/15.12.2005 (Φ.Ε.Κ 1821 Β/23/12/2005) για το Σύστημα Πιστοποίησης Στελεχών Σ.Υ.Υ
 - Κ.Υ.Α 110998/24.3.06 (Φ.Ε.Κ 566/08-05-06) για την Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων»
 - Κ.Υ.Α 113708/15/12/05 (Φ.Ε.Κ 1914/30-12/05) για το Σύστημα Πιστοποίησης προγραμμάτων, γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων)

Σύμφωνα τέλος με τον **νέο νόμο για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση Ν.4186 (17.9.2013)** η επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται από το Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑ.Λ.) (Ημερήσιο και Εσπερινό¹). Τα Επαγγελματικά Λύκεια (Δημόσια ή Ιδιωτικά, σύμφωνα με το πλαίσιο λειτουργίας των Ιδιωτικών Σχολείων – ν. 682/1977) ιδρύονται αποκλειστικά από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και διακρίνονται σε Ημερήσια και Εσπερινά. Ελάχιστο όριο ηλικίας για την εγγραφή στα Εσπερινά Επαγγελματικά Λύκεια είναι τα δεκάξι (16) έτη. Τα Επαγγελματικά Πρότυπα – Πειραματικά Λύκεια και Επαγγελματικά Λύκεια Ειδικής Αγωγής ιδρύονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων. Στην απόφαση αυτή ορίζεται και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη λειτουργία των ανωτέρω σχολείων. Επαγγελματικά Πρότυπα – Πειραματικά Λύκεια Μαθητείας ιδρύονται και από τον Ο.Α.Ε.Δ. με κοινή απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Στην απόφαση αυτή ορίζεται και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη λειτουργία των ανωτέρω σχολείων.

Οι σκοποί του Επαγγελματικού Λυκείου είναι ιδίως οι εξής:

- α) Η παροχή γενικής παιδείας υψηλού επιπέδου, που θα συμβάλλει στην ισόρροπη γνωστική, συναισθηματική, πνευματική και σωματική ανάπτυξη όλων των μαθητών.
- β) Η προαγωγή της κριτικής σκέψης, της πρωτοβουλίας, της δημιουργικότητας και των ικανοτήτων των μαθητών.

¹ Τα Εσπερινά Επαγγελματικά Λύκεια ιδρύονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών. Στην απόφαση αυτή ορίζεται και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη λειτουργία των ανωτέρω σχολείων. Η διάρκεια φοίτησης σε αυτά είναι τετραετής, συνολικά 2.730 διδακτικών ωρών, επιμερισμένων σε τέσσερα (4) διδακτικά έτη, φοιτούν δε σε αυτά είτε εργαζόμενοι, είτε άνεργοι με κάρτα ανεργίας του Ο.Α.Ε.Δ., είτε άλλες κατηγορίες μαθητών οι οποίοι αδυνατούν να φοιτήσουν στο Ημερήσιο Επαγγελματικό Λύκειο. Οι απόφοιτοι των Εσπερινών Επαγγελματικών Λυκείων έχουν πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση διαμέσου των Πανελλαδικών Εξετάσεων.

γ) Η καλλιέργεια της εθνικής, θρησκευτικής και πολιτισμικής μας κληρονομιάς αλλά και η προετοιμασία των νέων για την κοινωνία των ευρωπαϊών πολιτών.

δ) Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διαφορετικότητας και της πολιτισμικής ετερότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας.

ε) Η ενδυνάμωση των αξιών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης και η διαμόρφωση συνείδησης ενεργού πολίτη.

στ) Η διασφάλιση της ισορροπίας στη σχολική ζωή ούτως ώστε οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα να συνδυάζουν τη γνώση, τον ελεύθερο χρόνο, τη δημιουργία και τη συμμετοχή.

ζ) Η καλλιέργεια των βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων που είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη της προσωπικότητας και την κοινωνική ένταξη.

η) Η παροχή ολοκληρωμένων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

θ) Η ενδυνάμωση της δυνατότητας παρακολούθησης των εργασιακών εξελίξεων, καθώς και της δυνατότητας πρόσληψης και αφομοίωσης των νέων τεχνολογικών και επαγγελματικών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης.

ι) Η δυνατότητα επαγγελματικής ανέλιξης μέσω σπουδών σε ανώτερη εκπαιδευτική βαθμίδα και

ια) Η ανάπτυξη δράσεων που διασφαλίζουν την ποιότητα της τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Σε σχέση με τη διάρθρωση σπουδών Επαγγελματικού Λυκείου και τις τάξεις μαθητείας, το Επαγγελματικό Λύκειο προσφέρει δύο κύκλους σπουδών, οι οποίοι ανήκουν στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα:

α. το «Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών» και

β. το «Μεταδευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών», την «Τάξη Μαθητείας».

Σε ό,τι αφορά τις Ομάδες Προσανατολισμού, τους Τομείς και τις Ειδικότητες, οι Ομάδες Προσανατολισμού με τους αντίστοιχους Τομείς και τις αντίστοιχες Ειδικότητες του Επαγγελματικού Λυκείου είναι οι εξής:

- Ομάδα Προσανατολισμού Τεχνολογικών Εφαρμογών Τομέας Πληροφορικής
- Τομέας Ηλεκτρολογίας, Ηλεκτρονικής και Αυτοματισμού
- Ομάδα Προσανατολισμού Γεωπονίας, Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής
- Τομέας Γεωπονίας, Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής
- Ομάδα Προσανατολισμού Ναυτιλιακών Επαγγελμάτων Τομέας Πλοιάρχων

Τα δημόσια Επαγγελματικά Λύκεια παρέχουν ειδικότητες, οργανώνουν τμήματα, σύμφωνα με τις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες της εθνικής οικονομίας, τις προτάσεις των Περιφερειακών Επιτροπών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, της Γ.Σ.Ε.Ε. και της Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε, των Επιμελητηρίων και των Επιστημονικών Ενώσεων και τις προτάσεις του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας και του Ο.Α.Ε.Δ., του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, των Υπουργείων Υγείας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Τουρισμού, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Ναυτιλίας και Αιγαίου.

Η Περιφερειακή Επιτροπή Επαγγελματικής Κατάρτισης που προβλέπεται στην περίπτωση α' της παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 3879/2010 μετονομάζεται σε Περιφερειακή Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Στο τελευταίο εδάφιο της περίπτωσης α' της παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 3879/2010, ύστερα από τη φράση: «Στην Επιτροπή αυτή συμμετέχουν εκπρόσωποι των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών και των λοιπών κοινωνικών φορέων που αντιστοιχούν στους αναπτυξιακούς τομείς της Περιφέρειας, εκπρόσωπος της αντίστοιχης Περιφερειακής Ένωσης Δήμων» τίθεται κόμμα και προστίθεται η φράση «ο οικείος Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης».

Σε σχέση με το πρόγραμμα σπουδών του ημερήσιου Επαγγελματικού Λυκείου στην Α' τάξη εφαρμόζεται πρόγραμμα μαθημάτων τριάντα πέντε (35) συνολικά ωρών εβδομαδιαίως. Ειδικότερα, εφαρμόζεται εκπαιδευτικό πρόγραμμα είκοσι δύο (22) ωρών εβδομαδιαίως, με δέκα (10) μαθήματα Γενικής Παιδείας, που είναι κοινό για όλους τους μαθητές και εκπαιδευτικό πρόγραμμα δεκατριών (13) ωρών εβδομαδιαίως, που αποτελείται από τέσσερα (4) έως και έξι (6) μαθήματα Ειδικότητας ανά Ομάδα Προσανατολισμού.

Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών του Επαγγελματικού Λυκείου καταρτίζονται από το Ι.Ε.Π. και περιλαμβάνουν: α) Σαφώς διατυπωμένα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, που αναλύονται σε γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, κατά μάθημα, τομέα και ειδικότητα.

β) Διδακτέα ύλη διαμορφωμένη σύμφωνα με τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε μαθήματος Η διδακτέα ύλη των μαθημάτων εργαστηριακής εκπαίδευσης συνοδεύεται από παράρτημα, που περιγράφει τον απαιτούμενο εργαστηριακό εξοπλισμό για την υλοποίησή τους.

γ) Οδηγίες διδασκαλίας, συμπεριλαμβανομένων και των διδακτικών τεχνικών, των μεθόδων διδασκαλίας και των ενδεδειγμένων εποπτικών μέσων.

Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών διαμορφώνονται σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ευρωπαϊκού συστήματος πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (European Credit System for Vocational and Education and Training – ECVET), που περιγράφεται στη Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2009 (Ε.Ε.С 155/02 της 8.7.2009). Για τη διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών κάθε τομέα και ειδικότητας λαμβάνονται υπόψη, εφόσον υπάρχουν, και τα σχετικά επαγγελματικά περιγράμματα που πιστοποιούνται από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 του ν. 3369/2005 (Α'171). Τα ωρολόγια και τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών επανεκτιμώνται, αξιολογούνται και, αν κριθεί σκόπιμο, ανανεώνονται κάθε έξι (6) τουλάχιστον, έτη.

Σε ό,τι αφορά τους τίτλους σπουδών και τα επαγγελματικά δικαιώματα, στους αποφοίτους του «Δευτεροβάθμιου Κύκλου Σπουδών» χορηγείται Απολυτήριο Λυκείου (ισότιμο με το Απολυτήριο Γενικού Λυκείου) μετά τις ενδοσχολικές εξετάσεις, και Πτυχίο Ειδικότητας επιπέδου 3, μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις από το ΕΠΑ.Λ. Οι απόφοιτοι της «Τάξης Μαθητείας» λαμβάνουν Πτυχίο Ειδικότητας επιπέδου 4 από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και τον Ο.Α.Ε.Δ. από κοινού, μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών πιστοποίησης των προσόντων τους, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του παρόντος. Οι απόφοιτοι των Εσπερινών Επαγγελματικών Λυκείων δεν έχουν υποχρέωση πρόσβασης στην «Τάξη Μαθητείας» για την προσέλευσή τους στις διαδικασίες πιστοποίησης προσόντων, εφόσον έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον

600 ημερομίσθια στην ειδικότητα που αποφοιτούν από τη Γ΄ Τάξη του Εσπερινού Επαγγελματικού Λυκείου.

Ο Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. κατά μόνας ή και σε συνεργασία με τον Ο.Α.Ε.Δ. και τη διατύπωση γνώμης από τα Επαγγελματικά Επιμελητήρια ή και τις Επιστημονικές Ενώσεις αποτελεί τον φορέα που εφαρμόζει τις διαδικασίες πιστοποίησης προσόντων, για τη χορήγηση Πτυχίου Ειδικότητας, στους αποφοίτους της «Τάξης Μαθητείας».

Κατά περίπτωση, στην οργάνωση και διεξαγωγή των εξετάσεων πιστοποίησης, συμμετέχουν και Υπουργεία που χορηγούν αντίστοιχες άδειες ασκήσεως επαγγέλματος, για όσες ειδικότητες υπάρχει τέτοιου είδους απαίτηση. Οι επιτυχόντες στις εξετάσεις πιστοποίησης, παράλληλα με το προβλεπόμενο πτυχίο ειδικότητας, αποκτούν και την αντίστοιχη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, που προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία για το συγκεκριμένο επίπεδο προσόντων².

Τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων του Επαγγελματικού Λυκείου καθορίζονται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση του τελευταίου εδαφίου της παρ. 9 του άρθρου 4 του ν. 3879/2010.

Επίσης, οι απόφοιτοι του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών ΕΠΑ.Λ., καθώς και όσοι έχουν ισότιμο τίτλο επαγγελματικού λυκείου έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε ειδικές πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή σε σχολές, Τμήματα και Εισαγωγικές Κατευθύνσεις Τμημάτων των Α.Τ.Ε.Ι., σε αντίστοιχες ή συναφείς ειδικότητες του πτυχίου τους και σε ειδικό ποσοστό θέσεων, που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Οι υποψήφιοι εξετάζονται σε τέσσερα μαθήματα της Γ΄ τάξης ΕΠΑ.Λ, δύο μαθήματα γενικής παιδείας με συντελεστή βαρύτητας 1,5 και δύο μαθήματα ειδικότητας με συντελεστή βαρύτητας 3,5 τα οποία καθορίζονται με υπουργική απόφαση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οι εξετάσεις για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διεξάγονται, μετά την απόλυση του μαθητή από το

² Με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών που εκδίδεται μετά από εισήγηση του Δ.Σ. του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. βάσει των προγραμματικών συμφωνιών του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. με τα Επαγγελματικά Επιμελητήρια ή και τις επιστημονικές ενώσεις και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται το σύστημα πιστοποίησης του Μεταδευτεροβάθμιου Κύκλου Σπουδών (Τάξης Μαθητείας) των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.), στο οποίο περιλαμβάνονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και τα δικαιολογητικά συμμετοχής, η διαδικασία των εξετάσεων, η οργανωτική δομή, ο τύπος των χορηγούμενων τίτλων και βεβαιώσεων, καθώς και το ύψος και ο τρόπος καταβολής των εξεταστών πιστοποίησης. Με την ίδια απόφαση συνιστάται στον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. Κεντρική Εξεταστική Επιτροπή Πιστοποίησης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Κ.Ε.Ε.Π.Ε.Ε.), με συμμετοχή μελών του διοικητικού συμβουλίου, στελεχών του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. ή και στελεχών, επιστημόνων και εμπειρογνομόνων του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα της ημεδαπής, εκπροσώπων υπουργείων, επαγγελματικών επιμελητηρίων, επαγγελματικών φορέων, κοινωνικών εταίρων, επιστημονικών ενώσεων για τη διενέργεια των εξετάσεων και την εισήγηση στο Δ.Σ. του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. θεμάτων, που εμπíπτουν στις αρμοδιότητές του και αφορούν πιστοποίηση του Μεταδευτεροβάθμιου Κύκλου Σπουδών (Τάξης Μαθητείας) των ΕΠΑ.Λ., συνιστώνται όργανα και επιτροπές πρόσκαιρου χαρακτήρα για την υποβοήθηση του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. στη διενέργεια των εξετάσεων, των οποίων η συγκρότηση και ο ορισμός γίνεται με απόφαση του Δ.Σ. του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. μετά από εισήγηση της Κ.Ε.Ε.Π.Ε.Ε. και καθορίζεται το ύψος, ο τρόπος και η διαδικασία αποζημίωσης όλων των ανωτέρω, ο τρόπος λειτουργίας τους, καθώς και κάθε άλλο σχετικό με τα ανωτέρω ειδικότερο, τεχνικό ή λεπτομερειακού χαρακτήρα, θέμα που αφορά τις εξετάσεις πιστοποίησης. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία δεν δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται η συγκρότηση της Κ.Ε.Ε.Π.Ε.Ε..

Επαγγελματικό Λύκειο, σε πανελλαδικό επίπεδο με θέματα από την εξεταστέα ύλη της τάξης αυτής που προκύπτουν: α) κατά ποσοστό 50%, με κλήρωση από τράπεζα θεμάτων διαβαθμισμένης δυσκολίας και β) κατά ποσοστό 50%, από κεντρική επιτροπή εξετάσεων. Οι ειδικές πανελλαδικές εξετάσεις μπορούν να επαναλαμβάνονται κατά το ίδιο σχολικό έτος, με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, κατόπιν ειδικά αιτιολογημένης γνώμης του Εθνικού Οργανισμού Εξετάσεων. Οι απόφοιτοι του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών, καθώς και όσοι έχουν ισότιμο τίτλο επαγγελματικού λυκείου έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή στα Πανεπιστήμια και στα Τ.Ε.Ι., με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις, που ισχύουν για τους αποφοίτους του Γενικού Λυκείου.

Τέλος, σε ό,τι αφορά την «Τάξη Μαθητείας», αυτή εφαρμόζεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και τον Ο.Α.Ε.Δ., εξαιρουμένης της Ομάδας Προσανατολισμού Ναυτιλιακών Επαγγελματιών που εφαρμόζεται από τα Υπουργεία Παιδείας και Θρησκευμάτων και Ναυτιλίας και Αιγαίου.

Την ευθύνη τοποθέτησης σε χώρους εργασίας των φοιτούντων, καθώς και όλα τα σχετικά με αυτή έχουν τα Ε.Π.Α.Λ. και ο Ο.Α.Ε.Δ. από κοινού. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη σύσταση και λειτουργία της «Τάξης Μαθητείας». Με κοινή απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων και Ναυτιλίας και Αιγαίου καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη σύσταση και λειτουργία της «Τάξης Μαθητείας» της Ομάδας Προσανατολισμού Ναυτιλιακών Επαγγελματιών. Η έκδοση των πιστοποιητικών υγείας και οι ιατρικές πράξεις που απαιτούνται για τη Μαθητεία σε χώρους εργασίας, εφόσον οι μαθητές δεν είναι άμεσα ή έμμεσα ασφαλισμένοι, γίνονται δωρεάν από δημόσια νοσοκομεία ή από ιατρούς συμβεβλημένους με το Δημόσιο ή με φορείς κοινωνικής ασφάλισης. Το Δημόσιο καλύπτει τις δαπάνες της ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης των μαθητών, που έπαθαν ατύχημα κατά την άσκηση στα Σ.Ε. των Επαγγελματικών Λυκείων, στα Εργαστηριακά Κέντρα, στα εργαστήρια Γυμνασίων και Γενικών Λυκείων, στα Ε.Κ.Φ.Ε. ή στους χώρους εργασίας, κατά το μέρος που οι δαπάνες αυτές δεν καλύπτονται από άμεση ή έμμεση ασφάλιση. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας και Υγείας ρυθμίζονται επίσης ο τρόπος κάλυψης των δαπανών καθώς και οι προϋποθέσεις και τα θέματα που αφορούν την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου. Με την ίδια απόφαση ρυθμίζεται η συμμετοχή του Δημοσίου στις εισφορές και τις αποζημιώσεις των μαθητών και των εργοδοτών κατά τη διάρκεια της Μαθητείας. Σημειώνεται τέλος ότι η «Τάξη Μαθητείας» είναι δυνατόν να χρηματοδοτείται από εθνικούς ή και κοινοτικούς πόρους σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις.

1.2. Φορείς συντονισμού και άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς

Αναφορικά προς πεδίο της δια βίου μάθησης με το Ν. 3879 (ΦΕΚ 163 21.9.10) *Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις*, συγκροτείται το Εθνικό Σύστημα Δια βίου Μάθησης στο οποίο εμπλέκονται μια σειρά φορέων και οργανισμών τόσο σε επίπεδο κράτους όσο και σε επίπεδο κοινωνικών εταίρων. Με στόχο τον

επαναπροσδιορισμό των βασικών συντεταγμένων του πεδίου, στρατηγική η οποία όπως θα δούμε και στη συνέχεια, λόγω και των ιδιαίτερων συνθηκών δημοσιονομικής κρίσης θα οδηγήσει σε συγχωνεύσεις και καταργήσεις οργανισμών.

Σύμφωνα και με το Ν. 3879 (ΦΕΚ 163 21.9.10) οι φορείς του Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης είναι οι φορείς διοίκησης και οι φορείς παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης.

Φορείς διοίκησης της δια βίου μάθησης είναι:

- η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (άρθρο 27 παρ. 2 περ. ε (ιι) του ν. 1558/1985, ΦΕΚ 137 Α', σε συνδυασμό με το άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 2909/2001, ΦΕΚ 90 Α', και το άρθρο 33 παρ. 1 του ν. 3699/2008, ΦΕΚ 199 Α')
- οι υπηρεσιακές μονάδες των Περιφερειών, που ασκούν αρμοδιότητες σε θέματα δια βίου μάθησης (άρθρο 186 παρ. ΙΙ τομέας Η περιπτώσεις 1, 2 και 3 του ν. 3852/ 2010)
- οι υπηρεσιακές μονάδες των Δήμων, που ασκούν αρμοδιότητες σε θέματα δια βίου μάθησης (άρθρο 75 παρ. Ι τομέας στ' περ. 13 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, ν. 3463/2006, ΦΕΚ 114 Α', όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 94 παρ. 4 του ν. 3852/2010)
- το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Δια Βίου Μάθησης (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.) (άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 2469/1997, ΦΕΚ 38 Α', σε συνδυασμό με το άρθρο 14 παρ. 2 του ν. 3385/2005, ΦΕΚ 210 Α' και το άρθρο 10 παρ. 1 του παρόντος νόμου),
- ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.) (άρθρο 11),
- Το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.) (άρθρο 16 παρ. 1 του ν. 2224/1994, ΦΕΚ 112 Α'), κατά το τμήμα του που έχει την αρμοδιότητα της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης και
- το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.) (άρθρο 1 παρ. 1 του π.δ. 57/2007, ΦΕΚ 59 Α').

Φορείς παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης είναι:

- τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) (άρθρο 12),
- τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) (άρθρο 13),
- τα Κέντρα Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης (άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3696/2008, ΦΕΚ 177 Α', όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 45 παρ. 1 περ. α' του ν. 3848/2010, ΦΕΚ 71 Α') και τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών (άρθρο 11 του ν. 3696/2008, όπως αντικαθίσταται με το άρθρο 10 παρ. 6 του παρόντος νόμου),
- οι λοιπές δημόσιες και ιδιωτικές σχολές επαγγελματικής κατάρτισης, ε) το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) (άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 2327/1995, ΦΕΚ 156 Α', και άρθρο 3 παρ. 3 του ν. 2909/2001),
- το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (Ε.Ι.Ν.), (β.δ. της 26.2.1947, ΦΕΚ 41 Α', σε συνδυασμό με το άρθρο 3 του ν.δ. 572/1970, ΦΕΚ 125 Α') και το Ινστιτούτο Νεολαίας (άρθρο 17 παρ. 1 του ν. 3369/2005, ΦΕΚ 171 Α'), κατά το μέρος που παρέχουν υπηρεσίες δια βίου μάθησης,
- οι φορείς παροχής υπηρεσιών γενικής (τυπικής και μη τυπικής) εκπαίδευσης ενηλίκων, στους οποίους περιλαμβάνονται κοινωνικοί, θρησκευτικοί και πολιτιστικοί φορείς, καθώς και δομές παροχής υπηρεσιών γενικής εκπαίδευσης

ενηλίκων, όπως τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) (άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 2525/1997, ΦΕΚ 188 Α΄) και οι Σχολές Γονέων (άρθρο 2 παρ. 13 του ν. 2621/1998, ΦΕΚ 136 Α΄), η) οι φορείς παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών ή και υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού,

- θ) τα Κέντρα Προώθησης στην Απασχόληση (Κ.Π.Α.) (άρθρο 1 περ. 1 του ν. 2956/2001, ΦΕΚ 258 Α΄) κατά το μέρος που παρέχουν υπηρεσίες δια βίου συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, ι) οι φορείς του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα που παρέχουν μη τυπική εκπαίδευση στο ανθρώπινο δυναμικό του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως είναι το Ε.Κ.Δ.Δ.Α., καθώς και οι φορείς που συνιστώνται από τις επαγγελματικές ενώσεις και τα επιμελητήρια και παρέχουν μη τυπική εκπαίδευση στα μέλη τους, όπως είναι η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ινστιτούτο Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Μελών Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας Α.Ε. (Ι.Ε.Κ.Ε.Μ.Τ.Ε.Ε. Α.Ε.)»,
- οι φορείς παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης, τους οποίους συνιστούν οι τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών που συνυπογράφουν την εθνική συλλογική σύμβαση εργασίας, όπως είναι το Ινστιτούτο Εργασίας (ΙΝ.Ε.) και το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Κ.ΑΝ.Ε.Π.) της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Ε.), το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων (Ι.Μ.Ε.) της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), το Κοινωνικό Πολυκέντρο και το Διαβαλκανικό Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης της Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημόσιων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.)

Με την ΚΥΑ 1119/Η/20-10-2011(ΦΕΚ 2351 Β΄/20/10/2011) «Συγχώνευση διά απορροφήσεως των Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου «Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Δια Βίου Μάθησης (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.)», «Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.)» και «Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων (Ε.Ο.Π.Π.)», εποπτείας του Υπουργείου Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων» δημιουργείται ο ΕΟΠΠΕΠ όπου έχει τρεις διακριτές κατευθύνσεις:

- την πιστοποίηση Εισροών
- την πιστοποίηση Εκροών
- τη Συμβουλευτική, τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και τη Σύνδεση με την Αγορά Εργασίας.

Όπως επίσης και το ότι με την ΚΥΑ 127175/Η (ΦΕΚ Β2508/4-11-2011) το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας μετονομάστηκε σε Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης_μετά τη συγχώνευση δια απορροφήσεως του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων και του Ινστιτούτου Νεολαίας σε ενιαίο φορέα, ο οποίος εποπτεύεται από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Οι ενέργειες αυτές εντάσσονται στην δημοσιονομική προσπάθεια να εξοικονομηθούν πόροι και χρηματοδοτήσεις με στόχο τη συνέργεια, τη συνένωση δυνάμεων, τη διαμόρφωση ευέλικτων και απαραίτητων επιστημονικών εργαλείων για την προώθηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη δια βίου μάθηση στη χώρα.

Κεφάλαιο 2^ο

Δομές παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Ο χώρος της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ), έτσι όπως έχει προσδιοριστεί για τις ανάγκες της μελέτης αυτής αναφέρεται στους εξής τομείς εκπαίδευσης:

- στο ανώτερο επίπεδο του εκπαιδευτικού συστήματος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Upper Secondary Vocational Education)
- στην μετα-δευτεροβάθμια Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση (IVET), η οποία παρέχεται από τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK).
- Στην Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση (ΣΕΚ), η οποία παρέχεται από πιστοποιημένα (δημόσια και ιδιωτικά) Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ)

2.1. Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση

Η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση αποβλέπει στο συνδυασμό της γενικής παιδείας με την τεχνική επαγγελματική γνώση, ανήκει στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας και είναι μη υποχρεωτικού χαρακτήρα. Παρέχεται στα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.) και τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ.) τα οποία αντικατέστησαν (ν. 3475/2006) τα ΤΕΕ Α' και Β' κύκλου τα οποία είχαν θεσπιστεί στο πλαίσιο των σημαντικών αλλαγών που έφερε στο χώρο της ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης η ψήφιση των νόμων 2525/97 και 2640/98. Όπως στα Γενικά Λύκεια, τα οποία ανήκουν στην ίδια εκπαιδευτική βαθμίδα, έτσι και στα Επαγγελματικά Λύκεια οι μαθητές μπορούν να εγγραφούν στο 15^ο έτος της ηλικίας τους και διακρίνονται σε ημερήσια και εσπερινά. Η φοίτηση στα ημερήσια είναι τριετής και περιλαμβάνει τις τάξεις Α', Β' και Γ', ενώ στα εσπερινά είναι τετραετής και περιλαμβάνει τις τάξεις Α', Β', Γ' και Δ'. Λειτουργούν επίσης τα Επαγγελματικά Λύκεια ειδικής αγωγής για ομάδες μαθητικού πληθυσμού με ιδιαίτερα προβλήματα.

Παρότι θεωρητικά προβλέπονται διάλογοι επικοινωνίας μεταξύ των δύο κατευθύνσεων, στην πράξη το σύστημα αποδεικνύεται αρκετά στεγανό, κυρίως από την επαγγελματική εκπαίδευση προς την γενική, η οποία λόγω του ρόλου της και του ακαδημαϊκού της χαρακτήρα θεωρείται πολύ πιο απαιτητική και επομένως απαγορευτική για τους μαθητές της επαγγελματικής εκπαίδευσης (Βρεττάκου-Ρουσέας, 2002).

Φορείς συντονισμού:

Επιτελικό όργανο συντονισμού είναι το Υπουργείο Παιδείας το οποίο μέσα από τα παρακάτω όργανα χαράσσει και εφαρμόζει τις πολιτικές στον συγκεκριμένο τομέα:

- Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) το οποίο αντικατέστησε πρόσφατα σε ρόλο και αρμοδιότητες το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.). Το ΙΕΠ είναι ο επιστημονικός φορέας που υποστηρίζει το Υπουργείο Παιδείας στα θέματα που αφορούν την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μεταξύ των άλλων αρμοδιοτήτων του το ΙΕΠ είναι υπεύθυνο και για τα θέματα που αφορούν στα προγράμματα σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα σχολικά βιβλία και

τα λοιπά διδακτικά μέσα καθώς και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών του τομέα.

- Διεύθυνση Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η οποία φέρει την ευθύνη για την εφαρμογή των προγραμμάτων της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τους σχετικούς περιφερειακούς και νομαρχιακούς φορείς (Διευθύνσεις και Γραφεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης)

Δομές παροχής δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης

Όπως προαναφέρθηκε η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται από τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ), δημόσια και ιδιωτικά και τις δημόσιες και ιδιωτικές Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ). Τα ιδιωτικά ΕΠΑΛ και οι Ιδιωτικές ΕΠΑΣ ιδρύονται και λειτουργούν από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Υπάγονται όμως και αυτά στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας, έχουν την ίδια οργάνωση και λειτουργία και ακολουθούν το ίδιο ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα και ωράριο λειτουργίας.

Πίνακας 1

Σχολικές Μονάδες Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, 2009-2010.

ΕΠΑΛ	393
ΕΠΑΣ	109
ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	101
ΣΥΝΟΛΟ	603

Πιστοποίηση, αποτίμηση, αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων

Στα ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ λειτουργούν 14 τομείς οι οποίοι αναπτύσσονται σε 42 επιμέρους ειδικότητες. Ο αριθμός των τομέων και ειδικοτήτων σε κάθε ΕΠΑΛ & ΕΠΑΣ εξαρτάται από τις συνθήκες και ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας, τον αριθμό και τις προτιμήσεις των μαθητών. Η φοίτηση στα ημερήσια ΕΠΑΛ είναι τριετής ενώ στις ΕΠΑΣ διετής.

Έγκριση προγραμμάτων: η έγκριση και ανάπτυξη των προγραμμάτων γίνεται κεντρικά από το Υπουργείο Παιδείας

Συμμετοχή κοινωνικών εταίρων: η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην ανάπτυξη των προγραμμάτων είναι μόνο έμμεση και εφόσον ζητείται, κατά τον καθορισμό της περιγραφής του επαγγέλματος.

Δομή προγράμματος: χαρακτηρίζεται από τον περιορισμένο αριθμό μαθημάτων γενικής παιδείας και την ενίσχυση των εργαστηριακών μαθημάτων. Όμως η αναλογία των μαθημάτων γενικής παιδείας θεωρείται σημαντική (41%) ενώ τα εργαστηριακά μαθήματα καλύπτονται από τα (180+114) σχολικά εργαστηριακά κέντρα (ΣΕΚ).

Πίνακας 2
Τομείς ΕΠΑΛ - ΕΠΑΣ

Μηχανολογίας
Οχημάτων
Ηλεκτρολογίας
Ηλεκτρονικής
Δομικών έργων
Εφαρμοσμένων τεχνών
Υγείας και Πρόνοιας
Γεωπονίας τροφίμων και περιβάλλοντος
Πληροφορικής
Οικονομικών & Διοικητικών Υπηρεσιών
Ναυτικού πλοιάρχων
Ναυτικού μηχανικών

Πιστοποίηση επαγγελματικών προσόντων

Η πιστοποίηση για τους αποφοίτους των ΕΠΑΛ & ΕΠΑΣ πραγματοποιείται με εξετάσεις μέσα στη σχολική μονάδα. Αποκτώνται τα παρακάτω πιστοποιητικά:

- Απολυτήριο ΕΠΑΛ, ισότιμο με το απολυτήριο του Γενικού Λυκείου και πτυχίο επιπέδου 3 ενώ δίνεται η δυνατότητα απόκτησης ασκήσεως επαγγέλματος, εγγραφής σε ΙΕΚ ή/και -με όρους και προϋποθέσεις- συνέχισης των σπουδών στις σχολές των Ανωτέρων και Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων
- Πτυχίο ΕΠΑΣ επιπέδου 3 το οποίο δίνει την δυνατότητα εγγραφής στα ΙΕΚ ή απόκτησης άδειας ασκήσεως επαγγέλματος

Το σύστημα πιστοποίησης της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης εξακολουθεί να παρουσιάζει αδυναμίες: βασίζεται κυρίως στο χρόνο σπουδών (time-based) και όχι στην επάρκεια γνώσεων και δεξιοτήτων (competence-based), δεν είναι σταθμισμένο σε εθνικό επίπεδο με βάση πρότυπα επαγγελματικά περιγράμματα και λειτουργεί χωρίς την συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων (Βρεττάκου-Ρουσέας, 2002).

2.2. Μετα-δευτεροβάθμια αρχική επαγγελματική εκπαίδευση

Μολονότι η φοίτηση στη μετα-δευτεροβάθμια αρχική επαγγελματική εκπαίδευση (ΑΕΚ) οδηγεί σε πιστοποίηση, η συγκεκριμένη βαθμίδα στην χώρα μας δεν εντάσσεται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος. Παρέχεται, όπως προαναφέρθηκε, από τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης τα οποία ιδρύθηκαν με τον νόμο 2009/1992 στο πλαίσιο της πρώτης από τις δύο ιστορικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες διαμόρφωσαν το τοπίο στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στόχος της ήταν η εξασφάλιση της ευελιξίας στην προσφορά ειδικοτήτων κατάρτισης και η βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης κατάρτισης με τη εισαγωγή μιας εθνικά σταθμισμένης διαδικασίας για την πιστοποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων. Οι σπουδαστές της Αρχικής είναι στην πλειονότητα τους απόφοιτοι

Λυκείου ηλικίας 20-30 ετών. Η διάρκεια σπουδών είναι 2-4 εξάμηνα, ενώ για τους αποφοίτους των ΕΠΑΛ – ΕΠΑΣ που συνεχίζουν σπουδές στην ίδια ειδικότητα δίνεται η δυνατότητα να φοιτήσουν απευθείας στο 3^ο εξάμηνο.

Φορείς συντονισμού:

Με τον ίδιο νόμο (2009/1992) δημιουργήθηκε ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ) για την ίδρυση και εποπτεία των ΙΕΚ αλλά και για την πιστοποίηση όλων των σχημάτων κατάρτισης. Ο ΟΕΕΚ στην συνέχεια καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε (ν. 3879/2010) από το Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων (ΕΟΠΠ), ο οποίος στο πλαίσιο των πρόσφατων θεσμικών αλλαγών που υλοποιούνται στην χώρα συγχωνεύτηκε με το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών (ΕΚΕΠΙΣ) και το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ) δημιουργώντας τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ).

Ο ν. 3879/2010 όμως επιφέρει και άλλες αλλαγές κυρίως ως προς το καθεστώς εποπτείας και συντονισμού των Ι.Ε.Κ. εκ των οποίων τα μεν δημόσια ΙΕΚ μεταφέρονται στη Γενική Γραμματεία δια βίου Μάθησης (ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων, προσωπικού και υλικοτεχνικής υποδομής), ενώ τα ΙΕΚ άλλων Υπουργείων εποπτεύονται ως προς το εκπαιδευτικό τους πλαίσιο από τη Γενική Γραμματεία δια βίου Μάθησης, ενώ ως προς την οργάνωση και λειτουργία τους από τους φορείς οι οποίοι τα συνέστησαν.

Τέλος τη γενική ευθύνη για την ρύθμιση των θεμάτων διαδικασίας εξετάσεων Πιστοποίησης Επαγγελματικής Κατάρτισης των αποφοίτων ΙΕΚ, έχει ο νεοσυσταθείς φορέας ΕΟΠΠΕΠ.

Δομές παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Η μετα-δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση παρέχεται στα

- 114 Δημόσια ΙΕΚ και στα
- 40 ιδιωτικά ΙΕΚ

Πιστοποίηση, αποτίμηση, αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων

Η πιστοποίηση των αποφοίτων ΙΕΚ πραγματοποιείται με εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο για το θεωρητικό μέρος και περιφερειακές για το πρακτικό με την συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

- Χορηγείται Δίπλωμα επαγγελματικής κατάρτισης ΙΕΚ.

Το σύστημα πιστοποίησης φαίνεται να πλησιάζει περισσότερο προς τα ευρωπαϊκά πρότυπα, χαρακτηρίζεται ως ενιαίο, σταθμισμένο σε εθνικό επίπεδο και συνδεδεμένο με πρότυπα επαγγελματικά περιεχόμενα που καθορίζονται από τριμερείς επιτροπές με την συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων. Συγκεκριμένα οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν στις επιτροπές επιλογής των θεμάτων εξέτασης του θεωρητικού μέρους και αποτελούν τα 2/3 των εξεταστών του πρακτικού μέρους.

2.3. Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση

Υπηρεσίες συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης παρέχονται στη χώρα μας από ιδιωτικούς (κερδοσκοπικούς και μη) και δημόσιους φορείς, οι οποίοι αξιολογούνται και πιστοποιούνται ως Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ). Βασικά κριτήρια για την πιστοποίηση των ΚΕΚ είναι

- Η εμπειρία στην οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης ενηλίκων
- Το διδακτικό και διοικητικό προσωπικό τους
- Οι κτιριακές τους υποδομές

Τα ΚΕΚ σχεδιάζουν και υλοποιούν βραχυχρόνια, κατά κύριο λόγο, προγράμματα κατάρτισης για εργαζομένους και άνεργους όλων των ηλικιών και όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων. Τα εκπαιδευτικά αντικείμενα αναφέρονται σε πολλούς τομείς και κλάδους όπως π.χ. περιβάλλον, υγεία, εκπαίδευση, γεωργία, οικονομία, πληροφορική, κλπ.

Φορέας συντονισμού

Υπεύθυνος φορέας για την πιστοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των ΚΕΚ είναι ο ΕΟΠΠΕΠ, στον οποίο έχουν μεταφερθεί οι σχετικές αρμοδιότητες από το ΕΚΕΠΙΣ, μετά την συγχώνευση, όπως προαναφέρθηκε, των τριών φορέων ΕΟΠΠ, ΕΚΕΠΙΣ, ΕΚΕΠ. (Νοέμβριος 2011).

Δομές παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης παρέχονται σήμερα από τα

- 262 ΚΕΚ τα οποία διαθέτουν συνολικά 520 δομές
- 24 Εξειδικευμένα ΚΕΚ (για ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες πληθυσμού- ΕΚΟ) τα οποία αριθμούν 27 δομές και τα
- 4 ΚΕΚ για ανεξαρτημένα και υπό ανεξάρτηση άτομα, τα οποία διαθέτουν συνολικά 13 δομές

Πιστοποίηση, αποτίμηση, αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων

Ο ΕΟΠΠΕΠ ελέγχει και αξιολογεί τον τρόπο λειτουργίας και παροχής των εκπαιδευτικών υπηρεσιών των ΚΕΚ, μέσω της εφαρμογής Συστήματος Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των ΚΕΚ.

Το Σύστημα βασίζεται σε ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια τα οποία εντάσσονται σε τρεις ενότητες και αναφέρονται στην Οργάνωση και Λειτουργία του ΚΕΚ (Ενότητα 1), στην Παρεχόμενη Κατάρτιση (Ενότητα 2) στην οποία συμπεριλαμβάνονται και οι μέθοδοι και διαδικασίες αξιολόγησης των αποκτηθέντων προσόντων και στην Προώθηση στην Απασχόληση (Ενότητα 3)

- Χορηγείται Βεβαίωση Παρακολούθησης

Τόσο στο σχεδιασμό της εκπαίδευσης όσο και κατά την διαδικασία αξιολόγησης των αποκτηθέντων προσόντων δεν προβλέπεται η συμμετοχή κοινωνικών εταίρων, ενώ τα προγράμματα σπουδών δεν λαμβάνουν υπόψη τους/στηρίζονται σε συγκεκριμένα επαγγελματικά πρότυπα.

Σημειώνεται ότι μετά τη ψήφιση του νέου Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος προβλέπονται σημαντικές αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των ΚΕΚ, τα οποία μετονομάζονται σε Κέντρα δια βίου Μάθησης (Επιπέδου 1).

Κεφάλαιο 3^ο

Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ) και διασφάλιση ποιότητας στην ΕΕΚ: Ο ρόλος των μαθησιακών αποτελεσμάτων στη διαμόρφωση του ΕΠΠ και στην διαμόρφωση προγραμμάτων σπουδών ΕΕΚ που διασφαλίζουν την ποιότητα

3.1. Η προσέγγιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων

Η είσοδος στο Ευρωπαϊκό πεδίο του Πλαισίου Προσόντων και του Συστήματος Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων τοποθετεί παράλληλα στην πολιτική agenda της ΕΕ την προσέγγιση των μαθησιακών αποτελεσμάτων ως ένα κοινό εννοιολογικό πλαίσιο για την προώθηση των παραπάνω εργαλείων.

Σύμφωνα με τον ορισμό (CEDEFOP, 2010) τα μαθησιακά αποτελέσματα αναφέρονται στο προσδοκώμενο αποτέλεσμα της μάθησης, ανεξαρτήτως του τρόπου απόκτησης του και αφορούν γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που ένας εκπαιδευόμενος αναμένεται να γνωρίζει, να κατανοεί και να είναι ικανός να εφαρμόσει μετά την επιτυχή ολοκλήρωση μιας μαθησιακής διαδικασίας.

Ως κοινή γλώσσα/πρακτική τα μαθησιακά αποτελέσματα προβάλλουν ως αναπόσπαστο στοιχείο του ‘νέου παραδείγματος μάθησης’ εξυπηρετώντας, θεωρητικά τουλάχιστον,, περισσότερο αποτελεσματικά

- τη μετατόπιση της εκπαίδευσης από τη ‘δασκαλο-κεντρική’ στη ‘μαθητο-κεντρική’ προσέγγιση
- τη συστημική οργάνωση των στόχων, προγραμμάτων σπουδών, παιδαγωγικών μεθόδων και μεθόδων αξιολόγησης και διασφάλισης ποιότητας της εκπαίδευσης
- τον εκσυγχρονισμό του συστήματος διαχείρισης της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης (ρόλος εμπλεκόμενων φορέων)

Αντίθετα με τον όρο Ικανότητα (Competence) - η έννοια και το περιεχόμενο του οποίου εξακολουθεί να συναντάται με σημαντικές διαφοροποιήσεις στις χώρες της ΕΕ – η στροφή προς τα μαθησιακά αποτελέσματα χαρακτηρίζεται από ευρεία συναίνεση μεταξύ των policy – makers, κοινωνικών εταίρων και ειδικών της εκπαίδευσης τόσο ως προς την έννοια όσο και ως προς τη συμβολή τους στη βελτίωση της πρόσβασης ή/και εξέλιξης μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει ότι το περιεχόμενο των μαθησιακών αποτελεσμάτων ορίζεται παντού με τον ίδιο τρόπο. Δεδομένου ότι τα μαθησιακά αποτελέσματα καλούνται να εξυπηρετήσουν πολλαπλούς στόχους/λειτουργίες στα συστήματα πιστοποίησης (π.χ. αναγνώριση προηγούμενης μάθησης, απονομή πιστωτικών μονάδων, διασφάλιση ποιότητας, μαθησιακές διαδρομές, Ικανότητες - κλειδιά, αξιοπιστία των εργοδοτών, κλπ) ο όρος συναντάται με διαφορετικές εκδοχές και σημασίες. Για παράδειγμα οι γενικευμένες ‘δηλώσεις’ οι οποίες ορίζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα των διαφορετικών επιπέδων ενός Πλαισίου Προσόντων, δεν μπορεί να συνδέονται απόλυτα με τα λεπτομερή και βασισμένα σε συγκεκριμένο πλαίσιο μαθησιακά αποτελέσματα που χαρακτηρίζουν ένα εκπαιδευτικό υποσύστημα (π.χ.

δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση). Επίσης τα μαθησιακά αποτελέσματα τα οποία λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό μιας Μαθησιακής Ενότητας (Unit) στο χώρο της τριτοβάθμιας δεν μπορεί να ταυτίζονται με τις γνώσεις-δεξιότητες-ικανότητες που συνδέονται με ένα επαγγελματικό περίγραμμα ή την χορήγηση ενός τίτλου στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Έρευνες καταδεικνύουν την αναγκαιότητα ανάπτυξης και ερμηνείας των μαθησιακών αποτελεσμάτων σε σχέση πάντοτε με το ιδιαίτερο πλαίσιο στο οποίο αυτά χρησιμοποιούνται. Τα μαθησιακά αποτελέσματα θα μπορούσε να γίνουν καλύτερα κατανοητά ως ένα σύνολο χρήσιμων διαδικασιών και εργαλείων τα οποία θα μπορούσαν να εφαρμοστούν με διάφορους τρόπους σε διαφορετικά πολιτικά, εκπαιδευτικά και μαθησιακά περιβάλλοντα (CEDEFOP, 2009).

Επίσης η αυξανόμενη έμφαση που δίνεται στα μαθησιακά αποτελέσματα ως πλαίσιο/γνώμονα προσδιορισμού της 'μαθησιακής εμπειρίας/ταυτότητας' των εκπαιδευόμενων δεν αμφισβητεί τη μέχρι σήμερα 'σπουδή' για τον ορισμό και το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών, διαδικασία η οποία εξακολουθεί να είναι βαρύνουσα σημασίας. Ο προσδιορισμός σαφών και κατάλληλων μαθησιακών αποτελεσμάτων λειτουργεί περισσότερο ως ένα πλαίσιο αρχών για την ανάπτυξη καλών εκπαιδευτικών πρακτικών και αποκτά μια σημαντική θέση ανάμεσα/μαζί με τους σκοπούς, τους στόχους και το 'ήθος' ενός εκπαιδευτικού συστήματος ή ενός εκπαιδευτικού φορέα. Στο πλαίσιο αυτό τα μαθησιακά αποτελέσματα επηρεάζουν άμεσα και διαμορφωτικά το πρόγραμμα σπουδών και τις μαθησιακές θεωρίες (παιδαγωγική), συνεισφέροντας περισσότερο αξιόπιστα τόσο στο τι και με ποιο τρόπο τα άτομα μαθαίνουν όσο και στο πως η μάθηση αυτή αξιολογείται.

Λίγα λόγια για την καταγωγή της παραπάνω προσέγγισης πιστεύεται ότι θα βοηθήσουν στην κατανόηση των όσων αναπτύσσονται στην συνέχεια του κειμένου. Το μαθησιακό αποτέλεσμα δεν αποτελεί παρά τη μεταφορά στο χώρο της εκπαίδευσης του μοντέλου των 'επαγγελματικών προδιαγραφών' (*occupational standards*). Ως επαγγελματικές προδιαγραφές δε, ορίζονται τα από κοινού προσδιοριζόμενα (εργοδότες-εργαζόμενοι) κρίσιμα εκείνα σημεία/δείκτες (*benchmarks*) εργασιακής απόδοσης με βάση τα οποία η απόδοση ενός ατόμου στην εργασία του κρίνεται ως αποτελεσματική. Στους περισσότερους τομείς απασχόλησης, υπάρχει πάντα ένα αναγνωρισμένο σημείο/δείκτης εργασιακής απόδοσης (*benchmark*) το οποίο συνδέεται με την επίτευξη των προδιαγραφών της αποτελεσματικότητας. Για παράδειγμα στη βιομηχανία το σημείο αυτό συνδέεται με την τήρηση των προδιαγραφών του ελέγχου ποιότητας ώστε να παραχθεί σωστά ένα προϊόν. Στον τομέα των υπηρεσιών ως προδιαγραφή εργασιακής απόδοσης, μπορεί να θεωρηθεί η ανταπόκριση στις απαιτήσεις του πελάτη. Αντίθετα δε με ότι συμβαίνει στην εκπαίδευση, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις δεν υπάρχει δυνατότητα για δεύτερη καλύτερη εργασιακή απόδοση όσον αφορά την επίτευξη των προδιαγραφών αυτών.

Η μεταφορά της συγκεκριμένης προσέγγισης στην εκπαίδευση, ο προσδιορισμός δηλαδή εκ των προτέρων των προδιαγραφών του επιδιωκόμενου αποτελέσματος ('έκροή'), απελευθερώνει, όπως πιστεύεται, την εκπαίδευση (π.χ. περιεχόμενο, μέθοδοι, διαδικασίες) και καθιστά ταυτόχρονα περισσότερο ασφαλές και αξιόπιστα 'μετρήσιμο' το αποτέλεσμα μιας μαθησιακής διαδικασίας (Jessup, 1991). Τα μαθησιακά αποτελέσματα παρέχουν ένα κοινό εννοιολογικό πλαίσιο στο οποίο διαφορετικές

μορφές μάθησης (τυπική, μη τυπική, άτυπη) μπορεί να ενταχθούν και να αποτιμηθούν. Παρά δε, την όχι αβάσιμη σε κάποια σημεία κριτική που δέχεται η μετατόπιση του κέντρου βάρους της εκπαίδευσης προς το 'τελικό προϊόν' – γεγονός που, για λόγους που θα αναλυθούν παρακάτω, ισχυροποιεί την συνεχώς αυξανόμενη επιρροή των αγγλο-σαξονικών προτύπων στον Ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό χώρο – δύσκολα μπορεί να αρνηθεί κανείς τη συμβολή της στην ενίσχυση

- της σύνδεσης του περιεχομένου της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας
- της μετάβασης από ένα εκπαιδευτικό σύστημα που βασίζεται στην προσφορά σε ένα άλλο που καθορίζεται από τη ζήτηση
- της συνοχής των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων μέσα από την διασύνδεση των επιμέρους συστημάτων και υποσυστημάτων

Οι επαγγελματικές προδιαγραφές/μαθησιακά αποτελέσματα ως πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για πρώτη φορά εμφανίζονται στις Ηνωμένες Πολιτείες τη δεκαετία του 1970. Στα μέσα της δεκαετίας του '80 η Μεγάλη Βρετανία επιχειρεί για πρώτη φορά στην Ευρώπη την καθιέρωση ενός εκπαιδευτικού συστήματος βασισμένου στις 'εκροές' (outcome-based system) με την καθιέρωση των NVQs (National Vocational Qualifications system) και για πολλά χρόνια 'πάλεψε' με την επίλυση των εγγενών ζητημάτων για θέματα όπως, η εξισορρόπηση μεταξύ της έννοιας της Ικανότητας (competence) και της γνώσης η οποία την υποστηρίζει, ο ρόλος των διαφορετικών εμπλεκόμενων φορέων, η θέση/σημασία του προγράμματος σπουδών (curriculum) στο συγκεκριμένο πλαίσιο, κλπ. Η Γαλλία επίσης το 1987 επιχείρησε την καθιέρωση των επαγγελματικών προδιαγραφών μέσα από τη θέσπιση επαγγελματικών τίτλων όπως το Baccalaureat Professionnel, ενώ την ίδια περίπου περίοδο η Γερμανία, η Δανία και η Σουηδία υιοθέτησαν παρόμοια συστήματα σχεδιασμού της επαγγελματικής εκπαίδευσης, κυρίως σε επίπεδο βιομηχανικών κλάδων ή επιχειρήσεων. Τέλος η φιλοσοφία των επαγγελματικών προδιαγραφών ως σημείο αναφοράς και στήριξης προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης έχει επηρεάσει στη δεκαετία του '90 τα εκπαιδευτικά συστήματα και άλλων χωρών όπως του Καναδά, της Αυστραλίας, της Νέας Ζηλανδίας κλπ.

Ωστόσο εκείνο που δικαιολογεί την συνεχώς αυξανόμενη σημασία των μαθησιακών αποτελεσμάτων σήμερα, είναι η άμεση σύνδεση τους με τη μετατόπιση των εκπαιδευτικών συστημάτων προς την λογική της δια βίου μάθησης και την αναγκαιότητα εξ αυτού επαναπροσδιορισμού των προγραμμάτων σπουδών όχι μόνο στο χώρο της επαγγελματικής αλλά και της γενικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο κατεύθυνση αυτή πολλά ευρωπαϊκά κράτη αντιλαμβάνονται την συγκεκριμένη προσέγγιση ως ένα μέσο/όχημα για τον εκσυγχρονισμό και την εφαρμογή σημαντικών μεταρρυθμίσεων κυρίως στο πλαίσιο της βασικής και υποχρεωτικής γενικής εκπαίδευσης.

Ήδη από το 2003 οι υπουργοί των Περιφερειών (Land) της Γερμανίας συμφωνούν στην εισαγωγή των μαθησιακών αποτελεσμάτων στη γενική εκπαίδευση (Bildungsstandards), ενώ και η Γαλλία από το 2007, με την εισαγωγή του socle commun στην υποχρεωτική εκπαίδευση, συνδέει περισσότερο στενά το περιεχόμενο και τις διδακτικές μεθόδους των προγραμμάτων σπουδών (curriculum) με τα μαθησιακά αποτελέσματα. Το socle commun – ένας αριθμός Ικανοτήτων που συνδυάζουν

ουσιαστική γνώση, δεξιότητες, ικανότητες και στάσεις - αποκτάται σταδιακά από το νηπιαγωγείο μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Στόχος δε, είναι κάθε Ικανότητα να μπορεί να αποκτηθεί μέσα από περισσότερες της μιας επιστημών και κάθε επιστήμη να συνεισφέρει στην απόκτηση περισσότερων της μιας Ικανοτήτων. Παρόμοια παραδείγματα συναντάμε στη Σουηδία με αρκετές ίδιες, με το socle commun, Ικανότητες και στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου η διδακτέα ύλη περιλαμβάνει μεταξύ άλλων βασικές δεξιότητες-κλειδιά όπως γραμματισμός (literacy), αριθμητισμός (numeracy), βασικές δεξιότητες πληροφορικής (IT skills).

Στην ανώτατη εκπαίδευση ο βαθμός ενσωμάτωσης της λογικής των μαθησιακών αποτελεσμάτων διαπιστώνεται αργός, αν και με σταθερά αυξανόμενη σημασία. Επί του παρόντος η διαδικασία της Μπολόνια έχει επικεντρωθεί στην καθιέρωση κοινής δομής όσον αφορά τα επίπεδα των πτυχίων που χορηγούνται στο πλαίσιο της τριτοβάθμιας. Όμως οι συμφωνημένες διατυπώσεις για τα μαθησιακά αποτελέσματα έχουν περιορισμένη αποδοχή, γεγονός βέβαια που δεν προκαλεί έκπληξη λαμβάνοντας υπόψη τον τεράστιο όγκο δουλειάς που απαιτείται για το μετασχηματισμό της διδακτέας ύλης. Σοβαρές αντιρρήσεις επίσης εκφράζονται για το αν και κατά πόσο το περιεχόμενο που αποδίδεται στον όρο Ικανότητα και Δεξιότητα είναι ικανό να συμπεριλάβει την ευρύτητα, το βάθος και την εξέλιξη της γνώσης έτσι όπως αυτή αναπτύσσεται στον Πανεπιστημιακό χώρο.

Τέλος από τις μέχρι σήμερα έρευνες (CEDEFOP, 2010) αποδεικνύεται ότι μεταξύ των υποσυστημάτων της γενικής, τριτοβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης, η ανώτερη δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση (upper secondary education) έχει επηρεαστεί λιγότερο από τη λογική των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Το γεγονός αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στη λειτουργία της ως προπαρασκευαστικό στάδιο και στάδιο επιλογής των νέων για την είσοδο στο Πανεπιστήμιο. Ως συνέπεια η συγκεκριμένη βαθμίδα βρίσκεται πιο κοντά στη λογική των αναλυτικών προγραμμάτων μέσα από διαδικασίες αξιολόγησης των γνώσεων που περιορίζονται σε γραπτές τελικές εξετάσεις. Όπως επισημαίνεται (CEDEFOP, 2009), αν τα μαθησιακά αποτελέσματα πρόκειται να έχουν ένα διαμορφωτικό χαρακτήρα στα προγράμματα σπουδών και στις παιδαγωγικές μεθόδους της τριτοβάθμιας, αυτό θα επηρεάσει αντίστοιχα το περιεχόμενο, τις μεθόδους και τον τρόπο αξιολόγησης στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

3.2. Ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα

Η μεταστροφή των ευρωπαϊκών συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης προς τη λογική του τελικού προϊόντος και η είσοδος των μαθησιακών αποτελεσμάτων, απαιτεί την υιοθέτηση νέων εργαλείων και μεθοδολογιών για τον προσδιορισμό των μαθησιακών στόχων, τον τρόπο ανάπτυξης της διδακτέας ύλης και υλοποίησης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Ένα από τα εργαλεία που προτείνονται για τον προσδιορισμό των προδιαγραφών και ίσως το περισσότερο διαδεδομένο, είναι η *Λειτουργική Ανάλυση* (βλ. Παράρτημα) των επαγγελμάτων, με τα μαθησιακά αποτελέσματα διατυπωμένα ως Ικανότητες να αποτελούν το βασικότερο στοιχείο της

μεθοδολογίας. Η συγκεκριμένη μέθοδος έχει αναπτυχθεί πάρα πολύ στην αγγλική βιβλιογραφία αλλά παρουσιάζει εξαιρετικές ομοιότητες με τις προσεγγίσεις για τη λειτουργική ανάλυση έτσι όπως αυτή εφαρμόζεται σε χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία και η Ισπανία.

Σε αντίθεση με το μεθοδολογικό σκέλος, σταθερό εμφανίζεται το θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη των επαγγελματικών προδιαγραφών το οποίο φαίνεται να αποτελεί προϊόν διαπραγμάτευσης και συμφωνίας διαφορετικών φορέων από το χώρο της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας σε συνδυασμό με τη χρήση επιστημονικών και παιδαγωγικών θεωριών και μεθόδων.

Ειδικότερα το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει τρεις φάσεις.

Η πρώτη φάση στην οποία καταγράφονται οι δραστηριότητες του επαγγέλματος (ανάλυση της εργασίας) και οι απαιτήσεις σε γνώσεις – δεξιότητες. Η διαδικασία αυτή στηρίζεται στην εμπλοκή φορέων της αγοράς εργασίας (κυρίως εργοδότες – εργαζόμενοι) από τους οποίους κατά κύριο λόγο τίθεται η ανάγκη για τη δημιουργία ενός νέου τίτλου σπουδών. Στις περισσότερες χώρες το στάδιο αυτό υποστηρίζεται επιπλέον από ευρέως φάσματος εμπειρική μελέτη, με βάση τις ανάγκες σε δεξιότητες και απαιτήσεις της εργασίας. Οι εμπειρικές μελέτες συνήθως εκπονούνται από πανεπιστήμια, δημόσιους ή/και ιδιωτικούς ερευνητικούς φορείς.

Η δεύτερη φάση ανάπτυξης περιλαμβάνει τη μετατροπή των επαγγελματικών προδιαγραφών σε προγράμματα σπουδών και απαιτεί τη χρήση διαφορετικών μεθόδων ανάλογα με τη δομή και το περιεχόμενο της διδακτέας ύλης και του εκπαιδευτικού συστήματος της κάθε χώρας. Στις περισσότερες χώρες η φάση αυτή περιλαμβάνει τον προσδιορισμό/διατύπωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και των κριτηρίων αξιολόγησης τους, το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών, τις μαθησιακές ενότητες (Units) και την προβλεπόμενη διάρκειά τους. Τα συγκεκριμένα πεδία απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις εκπαιδευτικών και μαθησιακών διαδικασιών και στις περισσότερες των περιπτώσεων χαρακτηρίζονται από την εμπλοκή εκπαιδευτικών και θεωρητικών της εκπαίδευσης (educationalists). Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί εδώ ότι σε όλες τις χώρες η φάση αυτή περιλαμβάνει μια ανοιχτή διαδικασία διαπραγματεύσεων και δημόσιου διαλόγου ιδιαίτερα όταν η διαδικασία αυτή αφορά την ανάπτυξη της διδακτέας ύλης στη γενική εκπαίδευση. Όπως χαρακτηριστικά διατυπώνεται το προϊόν της φάσης αυτής θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως ένα 'συμβόλαιο' μεταξύ της κοινωνίας και του εκπαιδευτικού συστήματος επιβεβαιώνοντας την άποψη της Braslavsky (2001) σχετικά με την πολιτική φύση της διδακτέας ύλης.

Η τρίτη φάση αφορά στην ανάπτυξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων η έννοια και το περιεχόμενο των οποίων αναφέρεται στο σχεδιασμό - με βάση τη διδακτέα ύλη - και οργάνωση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων οι οποίες σχεδιάζονται λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες μιας συγκεκριμένης ομάδας εκπαιδευομένων σε ένα ορισμένο χρόνο και πλαίσιο (CEDEFOP, 2009).

Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναπτύξει ή αναπτύσσουν θεσμοθετημένα πλαίσια για την ανάπτυξη των επαγγελματικών προδιαγραφών/μαθησιακών αποτελεσμάτων τα οποία περιλαμβάνουν διαδικασίες διαχείρισης και αξιολόγησης τους, καθώς και ελέγχου/διασφάλισης της ποιότητας τους από αναγνωρισμένους/εξουσιοδοτημένους εθνικούς, περιφερειακούς ή τοπικούς φορείς

(π.χ. Sector Skills Councils στην Αγγλία, Standards Development Groups στην Ιρλανδία, BiBB στην Γερμανία, Centres of Expertise στην Ολλανδία, κ.λ.π.).

Βεβαίως θα πρέπει να τονιστεί ότι η ανάπτυξη μιας τέτοιας δομής σε συνδυασμό με την απόκτηση της τεχνογνωσίας, τόσο των φορέων εκπροσώπησης (κυρίως κοινωνικών εταιριών) όσο και των κρατικών αρχών (συνήθως των Υπουργείων Παιδείας) απαιτεί χρόνο, αίσθημα ευθύνης, αξιοπιστίας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Ως εκ τούτου χώρες που έχουν προχωρήσει πολύ αργότερα ή προχωρούν σήμερα στη μεταρρύθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης είναι εξαιρετικά δύσκολο να έχουν αναπτύξει αντίστοιχους μηχανισμούς.

Το μεθοδολογικό πλαίσιο ανάπτυξης των προγραμμάτων σπουδών στην Γαλλία μπορεί να ιδωθεί περισσότερο ή λιγότερο ως αντιπροσωπευτικό πλησιάζοντας κατά πολύ τη διαδικασία που εφαρμόζεται στην Ιρλανδία, Ισπανία, Ρουμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

3.3. Σπονδυλωτή διάρθρωση των προγραμμάτων σπουδών/ Modularization

Αναφέρθηκε πιο πριν ότι η λογική των μαθησιακών αποτελεσμάτων προτείνεται στα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως το νέο κοινό εννοιολογικό πλαίσιο/εργαλείο με βάση το οποίο όλες οι μορφές μάθησης (τυπικής, μη τυπικής, άτυπης) θα μπορούν να αξιολογούνται και να πιστοποιούνται.

Η συνεχώς αυξανόμενη επιρροή της συγκεκριμένης λογικής (CEDEFOP 2010) αποδίδεται στο ότι τα μαθησιακά αποτελέσματα παρέχουν τη δυνατότητα ανάπτυξης περισσότερο μαθητο-κεντρικών (learner-centred) προσεγγίσεων στην εκπαίδευση, επιτρέποντας

- στους εκπαιδευτικούς φορείς, μεγαλύτερη ευελιξία και αυτονομία – με βάση πάντα το πρόγραμμα σπουδών – στον τρόπο οργάνωσης και υλοποίησης των προγραμμάτων τους.
- στο σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης τον επιμερισμό της διδακτέας ύλης, διαδικασία που συνοδεύει την εισαγωγή των μαθησιακών αποτελεσμάτων στην επαγγελματική εκπαίδευση σε όλες σχεδόν τις χώρες.

Ο επιμερισμός ή η σπονδυλωτή διάρθρωση της διδακτέας ύλης και κατ'επέκταση των χορηγούμενων προσόντων/τίτλων, αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο στον προσανατολισμό του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης προς την αγορά εργασίας, συμβάλλοντας σημαντικά στη βελτίωση της κινητικότητας (εθνικό ή/και διακρατικό επίπεδο) και της μετάβαση σε διαφορετικές μαθησιακές διαδρομές και περιβάλλοντα και εν τέλει στην ενίσχυση της δια βίου μάθησης.

Ο συγκεκριμένος τρόπος ανάπτυξης περιγράφει ουσιαστικά την σύνθεση και την εξέλιξη της διδακτέας ύλης. Οι μαθησιακές εμπειρίες οι οποίες περιγράφονται/ορίζονται στο πρόγραμμα σπουδών επιμερίζονται με βάση το αποτέλεσμα σε μαθησιακές ενότητες (Units) οργανώνοντας αντίστοιχα τη διδασκαλία, τη μάθηση και τις διαδικασίες αξιολόγησης των αποκτηθέντων γνώσεων, δεξιοτήτων. Οι μαθησιακές ενότητες πιστοποιούνται ανεξάρτητα αυξάνοντας έτσι την πιθανότητα να συνδυάζονται με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων. Υπό την έννοια αυτή παρέχεται στους εκπαιδευόμενους η αυτονομία να 'δομήσουν' τις δικές

τους μαθησιακές διαδρομές, να δρομολογήσουν τη δική τους εκπαιδευτική διαδρομή συνδυάζοντας ενότητες εκπαίδευσης και προσαρμόζοντας την απαιτούμενη προσπάθεια στις ανάγκες και δυνατότητες τους.

Αναλόγως των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αλλά και του περιεχομένου που αποδίδεται στις διάφορες χώρες στην έννοια της Ικανότητας, το μοντέλο της σπονδυλωτής διάρθρωσης των προγραμμάτων σπουδών εμφανίζεται με πολλές και διαφορετικές εκδοχές.

Στην πιο ακραία εκδοχή του μοντέλου αυτού, οι μαθητές μπορούν να συνδυάσουν μαθησιακές ενότητες ανάλογα με τις προτιμήσεις τους και να ορίσουν το δικό τους χαρτοφυλάκιο/portfolio δεξιοτήτων. Μεμονωμένα modules έχουν τη μεγαλύτερη 'ζήτηση'/χρήση στην αγορά εργασίας. Το είδος αυτό αναφέρεται σε ένα στενό ορισμό της έννοιας της Ικανότητας, σύμφωνα με τον οποίο οι γνώσεις και οι δεξιότητες συνδέονται κατά κύριο λόγο με την απόδοση (performance) στο χώρο εργασίας ενώ μπορούν να αποκτηθούν μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Συναντάται κυρίως στη μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο ενώ με κάποιες παραλλαγές, έχει υιοθετηθεί πρόσφατα από την Ισπανία, την Πολωνία και τη Σλοβενία.

Η μεσαία εκδοχή, συναντάται κυρίως στην Ολλανδία και χαρακτηρίζεται από τελικές εξετάσεις ύστερα από την παρακολούθηση ενός αριθμού μαθησιακών ενοτήτων αλλά και από την αξιολόγηση και πιστοποίηση κάθε μιας ενότητας ξεχωριστά, στη λογική ότι το «ολοκληρωμένο» αποτελεί κάτι παραπάνω από την πρόσθεση των μερών που το απαρτίζουν. Στόχος του μοντέλου αυτού είναι να παρέχει μια ολιστική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στην έννοια της Ικανότητας, μην αδιαφορώντας ταυτόχρονα για την ευελιξία του συστήματος – κυρίως σε σχέση με το μέρος και τη διάρκεια της εκπαίδευσης – αλλά και τη δυνατότητα των εκπαιδευομένων να αναπτύξουν το δικό τους ιδιαίτερο προφίλ. Πρόσφατα σημειώνονται προσπάθειες στην Ολλανδία για τον επαναπροσδιορισμό του περιεχομένου της μαθησιακής ενότητας αλλά και την ανάπτυξη ειδικών διαδρομών ώστε να διευκολύνεται η κάθετη εξέλιξη.

Το αντίθετο μοντέλο της σπονδυλωτής διάρθρωσης - γνωστό ως 'επαγγελματισμός' (vocationalism) - εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στη Γερμανία στον τομέα της μαθητείας αλλά ως ένα βαθμό και στη Γαλλία. Στο συγκεκριμένο μοντέλο δεν προβλέπεται επιμέρους αξιολόγηση και πιστοποίηση, ορίζοντας την Ικανότητα ως το αποτέλεσμα μια συνολικής διαδικασίας η οποία συνδυάζει η μάθηση στην επιχείρηση και στο σχολείο. (δυαδικό σύστημα) Όμως την τελευταία δεκαετία η δυναμική της σπονδυλοποίησης εμφανίζει συνεχώς αυξανόμενη επιρροή και στα εκπαιδευτικά δρώμενα της Γερμανίας με αρκετές προσπάθειες να καταγράφονται προς αυτή την κατεύθυνση.

Κεφάλαιο 4^ο

Πλαίσιο στρατηγικού σχεδιασμού και ετοιμότητα υλοποίησης του ECVET

4.1. Ο ρόλος της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα και η δυνατότητα εφαρμογής του ECVET

Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ) στην Ελλάδα χαρακτηρίστηκε – και ως ένα βαθμό εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται – από την έλλειψη ουσιαστικής κοινωνικής αναγνώρισης, γεγονός που επηρέαζε συστηματικά όλες τις σχετικές με αυτήν προσπάθειες για την αναμόρφωσή της.

Τα τελευταία χρόνια όμως, στο πλαίσιο της συνολικότερης μεταρρύθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος που επιχειρείται στη χώρα μας, η ποιοτική αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αποτελεί βασική επιδίωξη.

Σκοπός των προσπαθειών αυτών είναι η ανάδειξη της ΕΕΚ σε ισότιμη και ισοδύναμη εκπαιδευτική επιλογή σε σχέση με τη γενική εκπαίδευση, καθώς και η διευκόλυνση των μαθητών να αλλάζουν κατεύθυνση ή ακόμα και προσαναολισμό στο πλαίσιο των σπουδών τους.

Προς την κατεύθυνση αυτή αναπτύσσεται πράγματι μια δυναμική η οποία εστιάζει στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της ΕΕΚ, στη σταδιακή αλλαγή μεθόδων διδασκαλίας και εκπαιδευτικής κουλτούρας στο εσωτερικό περιβάλλον του συστήματος ενώ παράλληλα περιλαμβάνει σημαντικές παρεμβάσεις στις υποδομές, στα εκπαιδευτικά μέσα και τις διαδικασίες, καθώς και στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Μέρος των δραστηριοτήτων αυτών χρηματοδοτήθηκε από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κυρίως από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο(ΕΚΤ), στο πλαίσιο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων **ΕΠΕΑΕΚ I και ΕΠΕΑΕΚ II**. Σημαντική δε, προβλέπεται η εξοικονόμηση πόρων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και για την τρέχουσα περίοδο αφού μέσω του ΕΣΠΑ έχει ήδη εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση ενός μεγάλου αριθμού αντίστοιχου περιεχομένου, δράσεων (π.χ. αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, κ.λ.π.). Τέλος η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω οριζόντιων πρωτοβουλιών τις οποίες η ίδια χρηματοδοτεί (π.χ. Πρόγραμμα δια βίου μάθησης, λειτουργία εθνικών σημείων συντονισμού) προωθεί την ανάπτυξη αντίστοιχων πολιτικών και μηχανισμών.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στη συγκεκριμένη ενότητα επιχειρείται μια συνοπτική περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών και τάσεων που επικρατούν στο διεθνές και εθνικό κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον επηρεάζοντας άμεσα τον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης τον οποίο η εφαρμογή του Συστήματος Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων (ECVET) καλείται να εξυπηρετήσει.

Στόχος της ενότητας, είναι η κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης της ΕΕΚ στο πλαίσιο των γενικότερων εξελίξεων καθώς και πως οι εξελίξεις αυτές επηρεάζουν τη διαμόρφωση των στρατηγικών της κατευθύνσεων για το μέλλον.

Την τελευταία δεκαετία η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αποκτά όλο και περισσότερο ενδιαφέρον στο πλαίσιο των πολιτικών απασχόλησης όλων των οικονομικά προηγμένων χωρών. Το ενδιαφέρον αυτό προκύπτει, όχι τόσο από μια νέα και ίσως διαφορετική αντίληψη στα θέματα της εκπαίδευσης και της μάθησης, όσο ως αποτέλεσμα έντονων αλλαγών που σημειώνονται στο ευρύτερο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο οι εκπαιδευτικές πολιτικές σχεδιάζονται και ταυτόχρονα καλούνται να υποστηρίξουν. Είναι σαφές ότι η εκπαιδευτική πολιτική στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας, υφίσταται σημαντικές πιέσεις για δομικές και λειτουργικές αναπροσαρμογές με στόχο την αποτελεσματικότερη λειτουργία των εκπαιδευτικών μηχανισμών στη λογική που η διεθνής αγορά εργασίας διαμορφώνει.

Αναλυτικότερα:

- Η παγκοσμιοποίηση έχει συντελέσει στην ταχύτερη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και των συναλλαγών αλλά ταυτόχρονα και στη εντονότερη αύξηση του ανταγωνισμού. Σε αυτό το περιβάλλον, το επίπεδο και η ποιότητα των προσόντων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού αναδεικνύονται καθοριστικά στο να επωφεληθεί ένα έθνος των ευκαιριών που προσφέρει μια 'ανοικτή' αγορά αλλά και να ελαχιστοποιήσει τις κοινωνικές αντιθέσεις που αυτή η μετάβαση συνεπάγεται.
- Η μαζική διάχυση και ο συνεχώς μεταβαλλόμενος χαρακτήρας των νέων τεχνολογιών οδηγεί στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος που απαιτεί το συνεχή επαναπροσδιορισμό επαγγελμαμάτων και ειδικοτήτων καθώς και την αναβάθμιση προσόντων και ικανοτήτων. Όπως χαρακτηριστικά έχει διατυπωθεί για το μέλλον της απασχόλησης «δεν είναι πάντοτε τα υψηλότερα αλλά σίγουρα τα διαφορετικά προσόντα που θα απαιτούνται στην αγορά εργασίας».
- Η οικονομική αναδιάρθρωση αναδεικνύεται σε έναν ακόμη παράγοντα επηρεασμού της 'φύσης' των επαγγελμαμάτων και δεξιοτήτων. Οι υπηρεσίες οι οποίες αποτελούν τη βασική πηγή δημιουργίας θέσεων εργασίας την τελευταία εικοσαετία χαρακτηρίζονται από την
 - τη μεγάλη αύξηση της απασχόλησης των γυναικών και των διοικητικών στελεχών (white collars) αλλά και
 - τη σημαντική πώλωση στο επίπεδο των απαιτούμενων προσόντων και δεξιοτήτων (ανάπτυξη τομέων πολύ υψηλής ή/και πολύ χαμηλής εξειδίκευσης)
- Τελευταίος αλλά ίσως ο πιο σημαντικός παράγοντας στην ίδια κατεύθυνση αποτελεί η επιχειρούμενη 'αναδιοργάνωση' της εργασίας. Όπως είναι γνωστό το παραδοσιακό σύστημα μαζικής παραγωγής με τις αυστηρά προκαθορισμένες θέσεις εργασίας αντικαθίσταται σταδιακά από νέα οργανωτικά σχήματα βασισμένα στη μονάδα παραγωγής, σε εργασιακές μεθόδους υψηλής απόδοσης καθώς και σε ιεραρχικές δομές περισσότερο επίπεδες και λιγότερο κάθετα ιεραρχικές με τον τρόπο που τις γνωρίζαμε παραδοσιακά.

Παράλληλα οι θέσεις εργασίας γίνονται περισσότερο ευέλικτες και οι εργαζόμενοι μαθαίνουν να εργάζονται ομαδικά, να υιοθετούν και να προσαρμόζονται γρήγορα στις

αλλαγές του εργασιακού περιβάλλοντος και να εκτελούν περισσότερα του ενός, καθήκοντα.

Οι αλλαγές όμως αυτές στην απασχόληση θα πρέπει να εξετασθούν σήμερα στο πλαίσιο της γενικότερης οικονομικής 'κρίσης' του συστήματος και των ραγδαίων εξελίξεων (π.χ. υψηλή και απότομη ανεργία, ανεργία των νέων, έντονη κινητικότητα του κεφαλαίου, μετακινήσεις εργατικού δυναμικού) που αυτή επιφέρει στις κοινωνικές δομές και κατά συνέπεια στις ανάγκες εκπαίδευσης.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Την τελευταία δεκαετία η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μια φάση έντονων προσπαθειών ανάπτυξης των συστημάτων και δομών εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης τόσο εξαιτίας της πίεσης του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού, κυρίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιβάλλοντος. Η πίεση όμως για γρήγορη ανάπτυξη των συστημάτων, η διαμόρφωση πολιτικών στους αναπτυξιακούς τομείς της χώρας μας από διαφορετικά κέντρα εξουσίας σε συνδυασμό με την ανάγκη απορρόφησης των κοινοτικών πόρων και την επίτευξη συγκεκριμένων λειτουργικών κυρίως στόχων, έδωσαν την εικόνα μίας όχι συντονισμένης και ενιαίας εθνικής πολιτικής στο συγκεκριμένο τομέα.

Έτσι, μια πρώτη συνολική διαπίστωση είναι ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση παραμένει ανεπαρκής σε σχέση με τα Ευρωπαϊκά δεδομένα με αδυναμίες και προβλήματα που επανειλημμένα έχουν επισημανθεί, τόσο από έρευνες και μελέτες του χώρου, όσο και από αρμόδιους κρατικούς και παραγωγικούς φορείς.

Σε ένα γενικότερο επίπεδο τα προβλήματα αυτά εστιάζονται :

- Στην έλλειψη συντονισμού μεταξύ της αναπτυξιακής πολιτικής των Υπουργείων που επηρεάζουν τα θέματα της απασχόλησης και των πολιτικών ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού έτσι όπως αυτές διαμορφώνονται από τα αρμόδια Υπουργεία Παιδείας και Απασχόλησης.
- Στην απουσία ενός οργανωμένου και αξιόπιστου μηχανισμού για τον προσδιορισμό των αναγκών της αγοράς εργασίας σε ειδικότητες και εξειδικεύσεις τόσο σε εθνικό όσο σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- Στην έλλειψη ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ των φορέων σχεδιασμού και άσκησης πολιτικής στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και των κοινωνικών εταίρων και κυρίως στην απουσία της θεσμικά κατοχυρωμένης συμμετοχής τους σε εθνικό επίπεδο όσον αφορά στον καθορισμό των διαφόρων επαγγελματών και εξειδικεύσεων
- Στην απουσία ενός ολοκληρωμένου και κοινού συστήματος προσδιορισμού και πιστοποίησης προσόντων (γνώσεων, δεξιοτήτων και εργασιακής εμπειρίας) του ανθρώπινου δυναμικού τέτοιου που να διασφαλίζει την κινητικότητα των εκπαιδευομένων και των εργαζομένων συμβάλλοντας αποτελεσματικά στη σύνδεση και τη συμπληρωματικότητα των διαφόρων συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης κατάρτισης.

4.2. Η σημασία του ECVET για την Ελλάδα

Αναμφίβολα το ECVET αποτελεί ένα σημαντικό και καινοτόμο εργαλείο το οποίο εντάσσεται στην ολότητα των πρωτοβουλιών και δράσεων που η ευρωπαϊκή στρατηγική προωθεί για τη ΔΒΜ από τη συνθήκη της Λισαβόνας και έπειτα. Είναι σαφές ότι δεν μπορεί να ιδωθεί η λειτουργία και η αξία της συμβολής του μεμονωμένα και αποσπασματικά. Αντίθετα είναι αναγκαίο να εξεταστεί σε συνδυασμό με τη λειτουργία των συνεκτικών εργαλείων που συνθέτουν τη μεθοδολογία προώθησης και εφαρμογής της σύνολης ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής.

Είναι σαφές πως η σημασία του για την Ελλάδα, κρίνεται ιδιαίτερα νευραλγική τόσο για λόγους στρατηγικής σκοπιμότητας όσο και για λόγους τεχνικής φύσεως.

Αναφορικά προς τον στρατηγικό χαρακτήρα της σκοπιμότητας, η εφαρμογή του ECVET θα φέρει ένα βήμα πιο μπροστά την ελληνική πραγματικότητα στην Ευρωπαϊκή προοπτική. Σχετικά με τα τεχνικής φύσεως ζητήματα, η εφαρμογή του ECVET θα ενισχύσει τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου αναφοράς καθώς και την προώθηση μιας κοινής διαλέκτου στο χώρο της αναγνώρισης, της πιστοποίησης και της μεταφοράς των μαθησιακών αποτελεσμάτων που παράγονται στο πεδίο της επαγγελματικής εκπαίδευσης κατάρτισης.

Για να μπορέσει όμως το ECVET να λειτουργήσει θετικά, ως ένα ενεργητικό εργαλείο μιας δημόσιας υπερεθνικής πολιτικής, απαιτούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις και προαπαιτούμενα τα οποία είναι αναγκαίο να επισημανθούν. Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της μελέτης «ECVET reflector» εντοπίζονται έξι συγκεκριμένα πεδία απαιτήσεων. Ειδικότερα:

1. Ανεξαρτησία του εργαλείου από τα εθνικά προγράμματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης. Αυτό είναι επιβεβλημένο λόγω της ανάγκης να δημιουργηθεί ένα ουδέτερο, αντικειμενικό και ανεξάρτητο εργαλείο το οποίο να μπορεί να «διαβάζει» τα μαθησιακά αποτελέσματα με τρόπο «πέρα και πάνω» από τις επιμέρους εθνικές ιδιομορφίες και διαφοροποιήσεις. Να σημειωθεί επίσης ότι με βάση και την αρχή της επικουρικότητας, το ECVET δεν δύναται να επιβάλλει οποιαδήποτε δομική αλλαγή των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε εθνικό επίπεδο.

2. Προώθηση των μεταρρυθμίσεων στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση.

Το ECVET έγινε αφορμή για την προώθηση και την ενεργοποίηση μεταρρυθμίσεων σε χώρες που κάτω από άλλες συνθήκες δεν είχαν εισέλθει στη διαδικασία αυτή. Με άλλα λόγια το ECVET διαδραματίζει ρόλο καταλύτη σε διαδικασίες μεταρρυθμιστικού χαρακτήρα στο χώρο της Ε.Ε.Κ

3. Ρυθμιστικότητα του συστήματος. Για να λειτουργήσει το σύστημα με ένα τρόπο εύρυθμο και αποτελεσματικό είναι αναγκαίο να δοθεί τόσο ο απαραίτητος χρόνος στους χρήστες του όσο και να εμποδιστούν οι απαραίτητες διαδικασίες για την ευόδωση των σκοπών του. Κανένα σύστημα δεν μπορεί από μόνο του να λειτουργήσει αποτελεσματικά αν δεν ρυθμιστούν με ακρίβεια και ικανοποιητικό τρόπο οι επιμέρους ρυθμίσεις (εξετάσεις, πιστοποίηση, παροχή μονάδων κλπ) που το καθιστούν λειτουργικά βιώσιμο.

4. Σχεδιασμός του συστήματος πιστωτικών μονάδων. Η επιτυχία του εργαλείου θα κριθεί από την αποδοχή και την αναγκαιότητα της χρήσης του από τα εμπλεκόμενα

μέρη (επιχειρήσεις, εκπαιδευτικοί οργανισμοί, επαγγελματικοί κλάδοι, εργαζόμενοι, φορείς κατάρτισης κλπ). Είναι αναγκαίο λοιπόν να σχεδιαστεί με ένα τρόπο κοινά αποδεκτό ώστε να αυτοδεσμευτούν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς για την εφαρμογή του.

5. Θεσμικό πλαίσιο σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Είναι αναγκαία η θεσμική θωράκιση του ECVET σε εθνικό επίπεδο ώστε να καταστεί εφικτή η χρήση του χωρίς συγκρουσιακά στοιχεία και σπατάλη δυνάμεων για την εφαρμογή του. Η θεσμική ασάφεια και ο κανονιστικός σχετικισμός είναι αναγκαίο να υπερβληθούν για την ομαλότερη υιοθέτηση και αποδοχή του εν λόγω εργαλείου.

6. Επικουρικότητα. Το ECVET εδράζεται στην αρχή της επικουρικότητας, η οποία ως πάγια αρχή της Ε.Ε «λειτουργεί ως κριτήριο που ρυθμίζει τις επιμερισμένες αρμοδιότητες μεταξύ Κοινότητας και κρατών μελών. Αφενός, αποκλείει την παρέμβαση της Κοινότητας εφόσον ένα ζήτημα μπορεί να ρυθμιστεί αποτελεσματικά από τα κράτη μέλη από την κεντρική, περιφερειακή ή τοπική τους διοίκηση. Αφετέρου, σημαίνει ότι η Κοινότητα ασκεί τις εξουσίες της εφόσον τα κράτη μέλη δεν είναι σε θέση να υλοποιήσουν ικανοποιητικά τους στόχους των συνθηκών». Ένα ευρωπαϊκό σύστημα για την περιγραφή των μαθησιακών αποτελεσμάτων αντιστοιχεί στην αρχή της επικουρικότητας στο βαθμό που θα περιοριζόταν σε «διασυνοριακή λειτουργία» επιβάλλοντας την περιγραφή των προσόντων επαγγελματικής εκπαίδευσης κατάρτισης μόνο σε σχέση με αυτή τη συγκεκριμένη λειτουργία. Εν κατακλείδι, με βάση τα συμπεράσματα της μελέτης «*ECVET reflector*» για την εφαρμογή του ECVET στα συστήματα ΕΕΚ και προσόντων, «*εντοπίζουμε δύο κύρια σενάρια: είτε οι χώρες αντιμετωπίζουν δυσκολίες και αναγνωρίζουν μια ανάγκη για μεταρρυθμίσεις, είτε οι χώρες δράττονται της ευκαιρίας που προσφέρει το ECVET για να αναπτύξουν περαιτέρω τα συστήματα Ε.Ε.Κ και προσόντων.*»

Κατά κοινή ομολογία, η εφαρμογή του ECVET ως εργαλείου της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής συνιστά προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της κινητικότητας. Ειδικότερα όμως στην περίπτωση της Ελλάδας:

- θα προωθήσει μια σειρά αναγκών μεταρρυθμίσεων στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης κατάρτισης, την ώρα που η χώρα εμφανίζει υψηλό βαθμό υστέρησης στο πεδίο αυτό αφού ο προσανατολισμός των νέων είναι κατά κόρον προς τη γενική εκπαίδευση
- θα προωθήσει την ευελιξία και την πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας δίνοντας σημαντικές ευκαιρίες ιδιαίτερα στις σημερινές κρίσιμες οικονομικό-κοινωνικές συνθήκες
- θα αυξήσει τη διαφάνεια και τη διαπερατότητα των επαγγελματικών προσόντων
- θα ενισχύσει τη συνεργασία και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των φορέων και των οργανισμών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
- θα προσδιορίζει με μεγαλύτερη σαφήνεια την ταυτότητα του «ιδρύματος προέλευσης» και του «ιδρύματος υποδοχής» αφού θα απαιτεί συμβάσεις ή συμφωνίες μεταξύ των οργανισμών παροχής ΕΕΚ και των αρμοδίων φορέων

- θα συμβάλει στην ολοκληρωμένη λειτουργία του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων καθώς και στη στέρεα διασύνδεσή του με το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων
- θα συμβάλει στην ταξινόμηση και την αντιστοίχιση των προσόντων στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
- θα συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας νέας κουλτούρας αναγνώρισης, επικύρωσης, συσσώρευσης και μεταφοράς των προσόντων από το ένα μαθησιακό περιβάλλον στο άλλο
- θα αναβαθμίσει το κύρος, τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
- θα δημιουργήσει γέφυρες κινητικότητας της δια βίου μάθησης και της απασχόλησης μεταξύ των χωρών μελών της Ε.Ε
- θα συμβάλει στον επαναπροσδιορισμό των κατευθύνσεων της νεολαίας με στόχο την ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

4.3. Ο ρόλος των εμπλεκόμενων φορέων (stakeholders) στην εφαρμογή του ECVET στην Ελλάδα

Είναι σαφές ότι η εφαρμογή του ECVET στην Ελλάδα, εκτός από την απαιτούμενη τεχνοκρατική επάρκεια, απαιτεί την απαραίτητη πολιτική και κοινωνική συναίνεση των εμπλεκόμενων φορέων. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα project το οποίο εδράζεται στην πολιτική πρωτίστως βούληση των ενδιαφερόμενων πλευρών προκειμένου να διασφαλιστεί η διαφάνεια, η αξιοπιστία, η εγκυρότητα, η διαπερατότητα των μαθησιακών αποτελεσμάτων που το εν λόγω εργαλείο θα πιστοποιεί, θα συσσωρεύει και θα μεταφέρει.

Με άλλα λόγια, ένα τόσο σημαντικό εγχείρημα δεν μπορεί μονομερώς να εδράζεται στην κρατική γραφειοκρατία. Αντίθετα, απαιτείται να εμπλακούν άμεσα οι κοινωνικοί εταίροι, τόσο μέσω των εργοδοτικών οργανώσεων όσο και μέσω των ενώσεων των εργαζομένων.

Η ανάγκη να δομηθούν ισχυρές κοινωνικές συμφωνίες καθώς και σύμφωνα αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των ιδρυμάτων, των φορέων και των εκπαιδευτικών οργανισμών που παράγουν μαθησιακά αποτελέσματα στο πεδίο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι αδήριτη και επιτακτική. Κι αυτό γιατί χωρίς τη δέουσα αμοιβαία εμπιστοσύνη δεν είναι εφικτό να δομηθεί μια σταθερή και συνεκτική δομή ανάπτυξης του εν λόγω εργαλείου, στοιχείου απαραίτητου για την προώθηση της συνολικότερης πολιτικής για τη δια βίου μάθηση.

Οι εμπλεκόμενοι φορείς δύνανται στη βάση της εθελούσιας και προαιρετικής τους συμμετοχής να διαμορφώσουν τους όρους συνεργασίας και συνεννόησης, σχηματίζοντας ενιαίες διαδικασίες αναγνώρισης των μαθησιακών αποτελεσμάτων καθώς και ομογενοποιημένες πρακτικές πιστοποίησης, συσσώρευσης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Και όταν μιλάμε για εμπλεκόμενους φορείς σε αυτούς περιλαμβάνονται :

- οι κρατικοί φορείς και οργανισμοί που είναι πάροχοι (providers) κατάρτισης και

δια βίου εκπαίδευσης, (ΕΠΑΛ- ΕΠΑΣ, ΙΕΚ, ΚΕΚ, ΔΔΜ)

- οι κοινωνικοί εταίροι, (ΓΣΕΕ, ΑΔΕΔΥ ΣΕΒ, ΓΣΒΕΕ, ΕΣΕΕ κλπ) με όλους τους υποστηρικτικούς φορείς και οργανισμούς παροχής επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης
- οι δραστηριοποιούμενοι φορείς και οργανισμοί στον ιδιωτικό τομέα,
- οι επιστημονικές ενώσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων, στην κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση
- τα Πανεπιστήμια και τα Τεχνολογικά ιδρύματα που παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση και δια βίου εκπαίδευση,
- οι περιφέρειες, οι δήμοι και τα ΚΔΒΜ των οποίων αναμένεται η λειτουργία κ.ο.κ
- οι εκπαιδευτικοί, και οι εκπαιδευτές ενηλίκων
- οι φοιτητές, οι σπουδαστές και οι εκπαιδευόμενοι σε ΔΔΒΜ
- ο επιχειρηματικός κόσμος που δραστηριοποιείται στο πεδίο της δια βίου μάθησης μέσα από τους οργανωμένους φορείς συλλογικής εκπροσώπησης

Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνέργειας των εμπλεκόμενων φορέων, αποτελεί στη χώρα μας η περίπτωση των επαγγελματικών περιγραμμάτων που εφαρμόστηκε στη με εποπτεύουσα αρχή το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. (Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης) και τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων (ΓΣΕΕ, ΓΣΒΕΕ, ΕΣΕΕ, ΣΕΒ) και τους φορείς ΚΕΚ ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, ΚΕΚ ΓΣΒΕΕ, ΚΑΕΛΕ, ΙΟΒΕ) Κ.Υ.Α. υπ' αριθμ. 110998/8-5-2006)

Ειδικότερα, όπως αναφέρεται: «Σκοπός της ανάπτυξης και πιστοποίησης επαγγελματικών περιγραμμάτων στο πλαίσιο της Δια βίου Κατάρτισης, είναι η συστηματοποιημένη ανάλυση και καταγραφή του περιεχομένου των επαγγελματιών καθώς και των τρόπων απόκτησης των απαιτούμενων για την άσκηση του επαγγέλματος προσόντων. Ειδικότερα, με την πιστοποίηση των επαγγελματικών περιγραμμάτων επιτυγχάνεται: Η άμεση σύνδεση του περιεχομένου των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με τα αντίστοιχα επαγγελματικά περιγράμματα. Η θεσμοθέτηση μεθόδων, προδιαγραφών και κριτηρίων ανάπτυξης, αξιολόγησης και πιστοποίησης επαγγελματικών περιγραμμάτων. Η ενίσχυση της αξιοπιστίας της επαγγελματικής κατάρτισης και η στενότερη σύνδεση της με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας καθώς και η διευκόλυνση της ένταξης των ανέργων και των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων στην απασχόληση. Η ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων στο σύστημα της δια βίου επαγγελματικής κατάρτισης. Η διασφάλιση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων που υλοποιούνται στο πλαίσιο της δια βίου επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.» (ΦΕΚ 566 Β/8-5-2006).

Ειδικότερα, ως *Επαγγελματικό Περιγραμμά*, ορίζεται το σύνολο των βασικών και επιμέρους επαγγελματικών λειτουργιών/εργασιών καθώς και των απαιτούμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που πρέπει να έχει το άτομο προκειμένου να ανταποκρίνεται με επάρκεια στις απαιτήσεις του επαγγέλματος ή και της εργασιακής δραστηριότητας που ασκεί. Τα «επαγγελματικά περιγράμματα», διαμορφώνουν ουσιαστικά το προφίλ ενός επαγγέλματος, εισάγοντας ένα σύστημα προσόντων και επαγγελματικών προδιαγραφών με τρόπο που ορίζονται οι γνωστικές παράμετροι οι οποίοι συνθέτουν το περιεχόμενο της εργασίας που ένα επάγγελμα εμπεριέχει.

Οι προδιαγραφές ενός επαγγέλματος εδράζονται στην ουσία αυτού που αποκαλούμε επαγγελματική επάρκεια, περιλαμβάνοντας τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες, τις αντιλήψεις ακόμα και τον πολιτισμικό κώδικα που απαιτείται ένα υποκείμενο να διαθέτει στην εργασία του. Με άλλα λόγια το επαγγελματικό περίγραμμα περικλείει την ουσία ενός επαγγέλματος. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην ελληνική περίπτωση αξίζει να επισημάνουμε τα βασικά συστατικά στοιχεία αυτών των επαγγελματικών περιγραφών.

Στις «περιγραφές» αυτές περιλαμβάνονται:

- ο τίτλος και ο ορισμός κάθε επαγγέλματος ή/και ειδικότητας,
- η ανάλυση του επαγγέλματος σε επαγγελματικές λειτουργίες, (αποτύπωση και καταγραφή των εργασιών που αποτελούν το πλαίσιο αναφοράς του συγκεκριμένου επαγγέλματος ή/και της ειδικότητας και συνιστούν τις «προδιαγραφές» του, όπως από κοινού ορίζονται από εργοδότες και εργαζομένους,
- τα απαραίτητα μαθησιακά αποτελέσματα (Γνώσεις, Δεξιότητες και Ικανότητες) προκειμένου να ανταποκριθεί ο εργαζόμενος στις προδιαγραφές του συγκεκριμένου επαγγέλματος ή/και ειδικότητας
- η χαρτογράφηση προτεινόμενων διαδρομών απόκτησης των απαιτούμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων καθώς και ενδεικτικούς τρόπους αξιολόγησής τους. (www.eopppep.gr),

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι τα περιγράμματα των επαγγελμάτων τα οποία επιλέχθηκαν να ολοκληρωθούν, επελέγησαν μέσα διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους με κριτήριο τις εθνικές πολιτικές απασχόλησης και τις σύγχρονες ανάγκες και τάσεις της αγοράς εργασίας (www.eopppep.gr)

Συγκεκριμένα επιλέχθηκαν επαγγέλματα:

- με υψηλή ζήτηση στην αγορά εργασίας,
- με αυξημένη κινητικότητα στην αγορά εργασίας
- με αυξημένη κλαδική οικονομική δραστηριότητα
- με αυξημένη ζήτηση και ταυτόχρονη έλλειψη ρυθμιστικού και κανονιστικού πλαισίου
- με δυναμική προοπτική και θετικές προγνώσεις για τη μελλοντική τους εξέλιξη
- με προοπτικές και θετικές προγνώσεις για το μέλλον

Συνοπτικά τα αποτελέσματα από τη συμπληρωματικότητα των επιμέρους δράσεων και ενεργειών θα μπορούσαν να συμβάλουν:

- στην εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου συστήματος πιστωτικών μονάδων κατάρτισης στην αρχική και τη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, καθώς και στην αντιστοίχιση των προγραμμάτων με τα ευρωπαϊκά επίπεδα εκπαίδευσης, κατάρτισης και επαγγελματικών προσόντων.
- στην ανάπτυξη μιας σχέσης συμπληρωματικότητας, αναβάθμισης και ενιαιοποίησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων τα οποία παράγονται μέσω της αρχικής και της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης
- στην ανάπτυξη μιας κοινής μεθοδολογίας ώστε η αρχική και η συνεχιζόμενη κατάρτιση να δομείται μέσω προγραμμάτων σπουδών σε ψηφίδες, πιστωτικές μονάδες και σπονδύλους, συστατικά τα οποία θα μπορούν να μεταφέρονται

σωρευτικά και να αναγνωρίζονται από το ένα περιβάλλον στο άλλο.

Σε επίπεδο στρατηγικής και μακρόπνοης πορείας κρίνεται αναγκαίο να προωθηθεί:

- η δυνατότητα αναγνώρισης εναλλακτικών τρόπων απόκτησης επαγγελματικών προσόντων,
- η ενίσχυση των κοινωνικά και επαγγελματικά ασθενέστερων (εκείνων δηλαδή που δεν έχουν προσόντα πιστοποιημένα),
- η ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων και της ουσιαστικής τους εμπλοκής στο επίπεδο αυτό,
- η ενίσχυση του ανθρώπινου εργατικού δυναμικού της χώρας,
- η σύνδεση της μη τυπικής εκπαίδευσης με την άτυπη μάθηση,
- η βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας
- η διευκόλυνση της ένταξης στην αγορά εργασίας των ανέργων και των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων

4.4. Πιθανές δυσκολίες και προκλήσεις στην οργάνωση και εφαρμογή του ECVET στην Ελλάδα

Είναι σαφές ότι η εφαρμογή του ECVET στην ελληνική πραγματικότητα δεν είναι μια απλή και εύκολη υπόθεση. Ωστόσο, αποτελεί μια σημαντική πρόκληση για την ελληνική κοινωνία τη στιγμή που η ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας είναι όχι μόνο επιτακτική αλλά και επιβεβλημένη από τις υπάρχουσες κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες. Ταυτόχρονα, παράγοντες όπως το δημοσιονομικό αδιέξοδο της χώρας, η ευρωπαϊκή και διεθνής οικονομική κρίση, οι ραγδαίες μεταβολές στις οικονομικές και κοινωνικές δομές, η αύξηση της ανεργίας, οι μεταβολές στη ζήτηση των επαγγελματιών και τα προσόντα που αντιστοιχούν σε αυτά, κ.α αποτελούν σημαντικές παραμέτρους που οφείλουμε να εξετάσουμε προσεκτικά.

Η υπαγωγή της Ελλάδας στο δημοσιονομικό αδιέξοδο, στην παρατεταμένη φάση της ύφεσης και στο φάσμα της κρίσης, εκ πρώτης όψης δημιουργούν ένα δυσμενές περιβάλλον για την ευδοκίμηση εναλλακτικών πολιτικών στο χώρο της εκπαιδευτικής πολιτικής. Σε ένα δεύτερο επίπεδο ανάγνωσης, η κρίση και τα προβλήματα της χώρας μπορούν να αποτελέσουν ιστορική ευκαιρία ανάταξης και επαναπροσδιορισμού των συντεταγμένων της εκπαιδευτικής μας πολιτικής με στόχο την προώθηση της ευρωπαϊκής προοπτικής και την ένταξη της χώρας στο «σκληρό πυρήνα» της Ε.Ε.

Είναι σαφές ότι η ανάγκη εθνικών πρωτοβουλιών και μεταρρυθμίσεων κρίνεται αντικειμενικά επιβεβλημένη και εν μέσω αυτών των δυσμενών συνθηκών η ευρωπαϊκή προοπτική απαιτείται να ιδωθεί καταφατικά και κυρίως μέσα από το πρίσμα αυτού που με σύγχρονους όρους αποκαλούμε *δημιουργικό σκεπτικισμό*.

Αυτό σημαίνει πως είναι αναγκαίο να αποφευχθεί ο άγονος αρνητισμός και ο,τιδήποτε σχετίζεται με την εσωστρέφεια σε επίπεδο πρωτοβουλιών, καινοτομιών, ενεργητικών πολιτικών, ρηξικέλευθων εργαλείων. Η συνολικότερη στάση μας οφείλει να συμβαδίζει με την κριτική αφομοίωση και την προώθηση όλων των εργαλείων που μπορούν να

ενισχύσουν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή, την περιστολή των ανισοτήτων, την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στη βάση της ισοτιμίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης.

Είναι αναγκαίο λοιπόν να εστιάσουμε σε ζητήματα τα οποία ενδημούν στο εσωτερικό της ελληνικής κοινωνίας και να αντιπαλέψουμε στοχευμένα τις όποιες στρεβλώσεις ή ανορθολογισμούς επικρατούν, με στόχο την ωρίμανση της κοινωνικής και πολιτικής συνείδησης στο πεδίο των μεταρρυθμίσεων και των ενεργητικών μας εργαλείων. Ειδικότερα επισημαίνονται:

- το σαφές εθνικό έλλειμμα κατανόησης της ευρωπαϊκής στρατηγικής και του σημείου στο οποίο βρίσκεται σήμερα η εθνική μας εκπαιδευτική πολιτική σε σχέση με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις
- το υπαρκτό και σημαντικό έλλειμμα γνώσης, ενημέρωσης και πληροφόρησης γύρω από τα εργαλεία της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής

Ωστόσο, εκκρεμούν σημαντικά ζητήματα τα οποία εκτός από τον τεχνικό τους χαρακτήρα, αποτελούν ευρύτερα ζητήματα μιας καλώς εννοούμενης κριτικής εφαρμογής του ECVET αλλά και της συνολικότερης πολιτικής της Δ.Β.Μ στην ελληνική πραγματικότητα.

Τέτοια ζητήματα αποτελούν:

- ο αποσπασματικός και πολλές φορές αναποτελεσματικός χαρακτήρας των μέχρι σήμερα επιχειρούμενων ενεργειών και μεταρρυθμίσεων στους τομείς της εκπαίδευσης, κατάρτισης, δια βίου μάθησης
- η ανάγκη να αποτιμηθεί όσο το δυνατόν αξιόπιστα η υφιστάμενη κατάσταση, να χαρτογραφηθεί, να αναλυθεί και να κατανοηθεί με επάρκεια και την ολότητα της
- η ανάγκη να υπερβληθεί η, κατά κοινή ομολογία, απογοήτευση ή η δυσπιστία μεγάλου τμήματος των συμπολιτών μας για τα ευρωπαϊκά τεκταινόμενα, ιδιαίτερα σήμερα που η χώρα ταλανίζεται από το δημοσιονομικό αδιέξοδο στο οποίο έχει περιέλθει.
- ο κίνδυνος «διάσπασης» των προσόντων και ο κατακερματισμός τους σε γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες που είναι τεμαχισμένες και ασυνάρτητες μεταξύ τους
- η «πληθωριστική» και αγχωτική τάση για ζήτηση πιστοποιημένων προσόντων, ιδιαίτερα σε μια οικονομία που αυτά δεν αντιστοιχούν σε θέσεις εργασίας και απασχόλησης του εργατικού δυναμικού
- η «ασάφεια» που διακρίνει τον όρο «*μαθησιακά αποτελέσματα*». Χρειάζεται μεγαλύτερη ανάλυση και ενδελεχής περιγραφή του τι ακριβώς σηματοδοτεί ο όρος «*μαθησιακό αποτέλεσμα*» στην κοινωνία της γνώσης και ιδιαίτερα στην ελληνική κοινωνία
- ο κίνδυνος της έλλειψης διαφάνειας στην πιστοποίηση και την αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων
- ο φόβος μιας ενδεχομένως μονομερούς ηγεμονίας του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας στο χώρο της πιστοποίησης των προσόντων, χωρίς τον έλεγχο της πολιτείας και τις δικλείδες προστασίας τους δημοσίου συμφέροντος
- ο πληθωρισμός των προσόντων και αλόγιστη αναζήτηση αναγνώρισης και

πιστοποίησης χωρίς αντίκρισμα με την παράλληλη δημιουργία μιας βιομηχανίας πιστοποιήσεων

- η «οπτική» της κινητικότητας της εργασίας. Το πώς δηλαδή θα ενισχύσουμε θετικά την κινητικότητα της εργασίας προς όφελος των ασθενέστερων και εκείνων που έχουν άμεση ανάγκη να πραγματοποιήσουν ανοδική επαγγελματική και κοινωνική κινητικότητα.
- οι πολιτικές ενίσχυσης της απασχόλησης (κλαδικά, τοπικά, εθνικά, περιφερειακά) μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης / κατάρτισης και της διαβίου μάθησης
- η ανάγκη ενίσχυσης του εργατικού δυναμικού και κυρίως των κοινωνικά και οικονομικά ασθενέστερων

Εν κατακλείδι πέρα από υπαρκτά και τεχνικής φύσεως ζητήματα όπως:

- οι χρονικοί περιορισμοί που η χώρα έχει στην υλοποίηση και εφαρμογή του ECVET,
- η ανάγκη συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων από τον αρμόδιο εθνικό φορέα συντονιστή,
- η αντιστοίχιση των πτυχίων, διπλωμάτων, πιστοποιητικών,
- η σύνδεση με τα άλλα ευρωπαϊκά εργαλεία όπως το ECTS, τα επαγγελματικά περιγράμματα, το EQF κ.α

Επίσης αναδύονται ζητήματα πολιτικής φύσης και στρατηγικής. Ειδικότερα διαπιστώνεται η ανάγκη για:

- διευρυμένη πολιτική συναίνεση και ισχυρές κοινωνικές συμφωνίες
- μεγαλύτερη διάχυση, επικοινωνία και πληροφόρηση της κοινωνίας για τις πολιτικές και τα εργαλεία της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής
- ισχυρότερη σύνδεση των ευρωπαϊκών εργαλείων με τα θεμελιακά ζητήματα της τυπικής, μη τυπικής εκπαίδευσης και άτυπης μάθησης
- αξιοποίηση των εργαλείων αυτών στην αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων οι οποίες αντανακλούνται με σχεδόν ευθύ τρόπο στον εργασιακό βίο των υποκειμένων
- δομική ενίσχυση της σύνδεσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την απασχόληση και την αγορά εργασίας

Βιβλιογραφία-Πηγές

- Cedefop (2008) Terminology of European education and training policy, A selection of 100 key Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, <http://europass.cedefop.europa.eu/el/education-and-training-glossary>
- Cedefop, (2011α) “Εν κινήσει: μάθηση και κινητικότητα συγκλίνουν”, Ενημερωτικό σημείωμα, 2011 http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9018_el.pdf
- Cedefop, (2011β), ‘The development of ECVET in Europe’ WORKING PAPER No 14 Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012 <http://www.iky.gr/ekdoseis-leonardo-da-vinci/ecvet-downloads-gr/item/522-the-development-of-ecvet-in-europe>
- Cedefop, (2011γ)“Διαμορφώνοντας τη διά βίου μάθηση: η αξιοποίηση των κοινών ευρωπαϊκών εργαλείων και αρχών”, Ενημερωτικό σημείωμα, Δεκέμβριος 2011 http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9065_el.pdf
- Cedefop, (2012α) “Δεξιότητες: ένα στοίχημα για την Ευρώπη”. Ενημερωτικό σημείωμα, 2012, http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9068_el.pdf
- Cedefop, (2012β) “Ευρωδιαβατήριο 2005-2020: Επιτυχίες και προοπτικές”. Ενημερωτικό σημείωμα, 2012, http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/9069_el.pdf
- CEDEFOP, 2000, “*Anticipation of Occupation and Qualification Trends in the European Union*”, Burkart Sellin (ed), Innovations for effective anticipation of qualifications and competence trends and the adaptation of VET provision in Member States, Thessaloniki
- CEDEFOP, 2009α, “*The shift to learning outcomes*” Policies and Practices in Europe, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg
- CEDEFOP, 2009β, *Accreditation and quality assurance in vocational education and training*, Selected European approaches, Luxembourg
- CEDEFOP, 2010α, “*Learning outcomes approaches in VET curricula*” A comparative analysis of nine European countries, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- CEDEFOP, 2010β, “*Linking credit systems and qualifications frameworks*”. An international comparative analysis, publications Office of the European Union, Luxembourg
- COLO, 2008, “*Prepared for the future*” Dutch Qualifications for the Labour Market, Zoetermeer, Netherlands
- ECVET Reflector, (2007) ‘Study on the implementation and development of an ECVET system for initial vocational education and training’, Final Report 2007, <http://www.iky.gr/ekdoseis-leonardo-da-vinci/ecvet-downloads-gr/item/514-ecvet-reflector-final-report>
- ECVET-The European Credit System for Vocational Education and Training, 2010, “*Get to know ECVET better – Questions and Answers*” Revised Draft, File code: FP_ECVET_IN_007, European Commission
- European Association for Quality assurance in Higher Education-ENQA, 2009, “Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, DG Education and Culture, Finland

- European Parliament, (200) Lisbon European Council 23 and 24 March 2000, Presidency conclusions. «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010»;
http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm#
- Jessup G., 1991, “*Outcomes: NVQs and the Emerging Model of Education and Training*”, Palmer Press, London
- The European Credit System for Vocational Education and Training ECVET (2011) «Get to know ECVET better Questions and Answers», February
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ecvet/faq_en.pdf
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2008, Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} Απριλίου 2008 σχετικά με την θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη δια βίου μάθηση
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009, Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18^{ης} Ιουνίου 2009 σχετικά με την θέσπιση του ευρωπαϊκού συστήματος μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2010) Eurydice/ Eurypedia, Δομές συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη, Ελλάδα 2009/2010
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_EL_EL.pdf
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2010), Κοινή έκθεση προόδου του Συμβουλίου και της Επιτροπής για το 2010 σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010»,
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:117:0001:0007:EL:PDF>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2010), Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2010 σχετικά με την κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης,
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:135:0002:0007:EL:PDF>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2010), Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 2010 για την πρωτοβουλία Νεολαία σε Κίνηση — μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που ανταποκρίνεται στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι,
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:326:0009:0011:EL:PDF>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2011), Συμπεράσματα του Συμβουλίου για το ρόλο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»,
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:070:0001:0003:EL:PDF>
- Σταύρου Στ., Ιανουάριος 2010, «*Η πολιτική για την εκπαίδευση & επαγγελματική κατάρτιση στην ΕΕ – Μια σύντομη ιστορική αναδρομή*», Κείμενο εργασίας στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης για την σύνταξη ενός Ελληνικού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων
- Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου (2009) για τη θέσπιση του ευρωπαϊκού συστήματος πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 155 της 08/07/2009 σ. 0011 – 0018 <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:01:EL:HTML>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Λειτουργική ανάλυση

Η Λειτουργική Ανάλυση μπορεί να εφαρμοστεί σε ένα ή σε πολλούς επαγγελματικούς τομείς ή σε μια επιχείρηση αναφερόμενη αντίστοιχα στην περιγραφή ενός επαγγέλματος ή μιας θέσης εργασίας.

Όπως επισημαίνεται (Jessup,1994) η ανάλυση της θέσης εργασίας ή ενός επαγγελματικού προφίλ με βάση τις λειτουργίες παρέχει, μια ευρύτερη αντίληψη για την έννοια της Ικανότητας από ότι οι προηγούμενες προσεγγίσεις οι οποίες στηρίζονταν κυρίως στα καθήκοντα(tasks) που έπρεπε να εκτελεστούν στο πλαίσιο της θέσης ή του επαγγέλματος. Η έμφαση στις λειτουργίες μεταφέρει το κεντρικό σημείο της ικανότητας εργασιακής απόδοσης από το καθήκον και τις διαδικασίες στον σκοπό και το αποτέλεσμα της δραστηριότητας. Το γεγονός αυτό 'απελευθερώνει' κατά μία έννοια την περιγραφή της θέσης εργασίας από την τεχνολογία και τις εργασιακές πρακτικές, οι οποίες ούτως ή άλλως αλλάζουν. Με άλλα λόγια αντί να περιγράφεται τι ακριβώς κάνουν οι άνθρωποι, η λειτουργική ανάλυση περιγράφει τι ακριβώς τα άτομα πρέπει να επιτύχουν. Η λογική πίσω από την ΛΑ είναι ότι οι λειτουργίες δεν είναι ανεξάρτητες αλλά στενά συνυφασμένες με το εργασιακό περιβάλλον.

Μεθοδολογία

Η Λειτουργική Ανάλυση αρχίζει με τον ορισμό του κεντρικού στόχου ενός επαγγέλματος στους διάφορους κλάδους στους οποίους συναντάται και τον προσδιορισμό των βασικών λειτουργιών(functions) που συνθέτουν το επάγγελμα. Στην συνέχεια οι βασικές λειτουργίες διαχωρίζονται σε υπο-λειτουργίες (sub-functions) οι οποίες και πάλι ακολουθώντας μια αυστηρά λογική αλληλουχία επιμερίζονται μέχρι το αποτέλεσμα για κάθε λειτουργία να μπορεί να προσδιοριστεί/μετρηθεί. Κάθε μια από τις λειτουργίες αναλύεται σε τέτοιο βαθμό ώστε να οριοθετηθούν οι επιμέρους λειτουργίες οι οποίες αντιπροσωπεύουν τις ευθύνες και τις αρμοδιότητες των εργαζομένων.

Το τελικό στάδιο της ανάλυσης καλείται Στοιχείο ικανότητας (Element of Competence) και ουσιαστικά αποτελεί το σημείο εκείνο στο οποίο οι προδιαγραφές/standards αναφέρονται.

Τα Στοιχεία Ικανότητας χαρακτηρίζονται από την ακόλουθη δομή:

Ενεργητικό Ρήμα Αντικείμενο Συνθήκες

Στην εκδοχή της Λειτουργικής Ανάλυσης που ανέπτυξε ο οργανισμός European Training Foundation (ETF) το τελευταίο αυτό επίπεδο ανάλυσης ονομάζεται "Module". Στην συνέχεια τα modules αναλύονται ένα προς ένα ώστε να προσδιοριστούν 'τα κριτήρια εργασιακής απόδοσης'. Τα τελευταία δεν ορίζουν την τεχνολογία ή τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται γεγονός που αναδεικνύει την συγκεκριμένη προσέγγιση ως ιδιαίτερα ευέλικτη και εφαρμόσιμη στο επάγγελμα σε διάφορες περιστάσεις. Οι μέθοδοι και η τεχνολογία περιγράφονται σε ξεχωριστό πεδίο το οποίο καλείται 'εύρος εφαρμογής'. Αποτελέσματα τα οποία απαντούν στον βασικό σκοπό ή σε όλες τις επιμέρους

λειτουργίες του επαγγέλματος περιγράφονται ξεχωριστά (π.χ. θέματα ασφάλειας, οργάνωσης, περιβαλλοντικά).

Δ. Κριτήρια εργασιακής απόδοσης

Τα στοιχεία της ικανότητας συνδέεται, όπως προαναφέρθηκε, πάντοτε με τα κριτήρια απόδοσης τα οποία ουσιαστικά δηλώνουν τι θα πρέπει να επιτευχθεί ώστε να θεωρηθεί επιτυχής η απόδοση αυτού του στοιχείου. Με τον τρόπο αυτό τα κριτήρια απόδοσης θέτουν το πρότυπο για επιτυχή εργασιακή επίδοση.

Τα κριτήρια απόδοσης, όπως τα στοιχεία ικανότητας, έχουν επίσης την δική τους σημασιολογική δομή. Αυτή θα πρέπει πάντοτε να περιλαμβάνει ένα κρίσιμο αποτέλεσμα και μια αξιολογική δήλωση.

Ως κρίσιμο αποτέλεσμα θεωρείται εκείνο το οποίο θα πρέπει να διεξαχθεί στο πλαίσιο της λειτουργίας η οποία περιγράφεται με το στοιχείο ώστε να θεωρηθεί επιτυχής. Το αξιολογικό περιεχόμενο της δήλωσης μπορεί να είναι ποσοτικό ή ποιοτικό. Όπως και με τα Στοιχεία Ικανότητας, τα κριτήρια απόδοσης θα πρέπει πάντοτε να αναφέρονται σε επιτυχημένα αποτελέσματα της εργασιακής απόδοσης και όχι σε διαδικασίες που απαιτούνται για την εκτέλεση μιας δραστηριότητας. Οι διαδικασίες μπορεί να ποικίλουν αναλόγως των περιστάσεων, του πλαισίου ή του οργανισμού. Εκείνο το οποίο θα πρέπει να γίνει κατανοητό είναι ότι ο σκοπός μιας δραστηριότητας είναι να επιτύχει ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα και ότι οι διαδικασίες, οι μέθοδοι και οι τεχνικές είναι ένα μέσον για την επίτευξη αυτού του αποτελέσματος και όχι το ίδιο το αποτέλεσμα. Όταν απρόσμενες καταστάσεις συμβαίνουν οι διαδικασίες συχνά δεν είναι οι κατάλληλες ή αποτελεσματικές και τα άτομο θα πρέπει ίσως να αυτοσχεδιάσει ώστε να επιτύχει επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η αντιμετώπιση του απρόσμενου είναι ένα ιδιαίτερα σημαντικό μέρος της έννοιας της ικανότητας.

Ε. Εύρος/Έκταση εφαρμογής

Μια πιο πρόσφατη εξέλιξη σε σχέση με την μεθοδολογία καταγραφής μιας ικανότητας είναι η εισαγωγή της έννοιας του εύρους. Όπως αποδεικνύεται από την εμπειρία συχνά ένα Στοιχείο Ικανότητας εναπόκειται σε διαφορετικές ερμηνείες εκτός εάν συνοδεύεται από μια περισσότερο λεπτομερή περιγραφή των συνθηκών στις οποίες η ικανότητα αυτή μπορεί να αναφέρεται. Πιο συγκεκριμένα η καταγραφή του εύρους υποδεικνύει την έκταση της εφαρμογής ενός Στοιχείου Ικανότητας ή τις συνθήκες με βάση τις οποίες τα κριτήρια/προδιαγραφές εργασιακής απόδοσης μπορεί να επιτευχθούν.

Αποτελεί δε ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο στο σχεδιασμό προγραμμάτων κατάρτισης δεδομένου ότι υποδεικνύει τις κατευθύνσεις για το τι εκπαιδευτικές ανάγκες και με ποιά μέσα/μεθοδολογία θα πρέπει να καλυφθούν και ταυτόχρονα παρέχει στους αξιολογητές και βεβαίως στους εκπαιδευτές αλλά και στους καταρτιζόμενους την βάση ώστε να κρίνουν τι είδους επιδείξεις ικανότητας, γνώσης και αντίληψης απαιτούνται για να πιστοποιηθεί η συγκεκριμένη ικανότητα.

Χωρίς την καταγραφή του εύρους/έκτασης εφαρμογής μιας ικανότητας υπάρχει ο κίνδυνος η επίδειξη της σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο να θεωρηθεί επαρκής για την πιστοποίηση της. Σε ένα όμως εθνικό σύστημα κριτηρίων/προδιαγραφών εργασιακής απόδοσης όπου τα στοιχεία ικανότητας μπορεί να αναφέρονται σε ένα ευρύτερο επαγγελματικό τομέα ή ειδικότητα η καταγραφή του εύρους εφαρμογής μιας

ικανότητας υποδηλώνει ότι ο υποψήφιος μπορεί να αποδώσει το ίδιο σε μια πληθώρα οργανισμών ή/και εργασιακών πλαισίων.

Λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλία των επαγγελματικών τομέων μπορεί να ειπωθεί ότι το εύρος/έκταση εφαρμογής ενός Στοιχείου Ικανότητας μπορεί να διερευνάται σε σχέση με τις παρακάτω διαστάσεις

- Οργανισμούς ή επιχειρήσεις
- Εξοπλισμός
- Υλικά
- Εργασιακές συνθήκες
- Πελάτες ή αποδέκτες
- Προϊόντα
- Υπηρεσίες

Ελληνική Εθνική Μονάδα:
Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.)
Λεωφόρος Εθνικής Αντιστάσεως 41
Τ.Κ. 142 34 Νέα Ιωνία
Τηλ.: 210-3726300, fax: 210-3221863
<http://www.iky.gr>

Το έργο χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευση και Πολιτισμός
Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθηση
Lifelong Learning Programme

[Δράση National Team of ECVET Experts](#)